

Vuosikertomus 2009

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry

Työpaja-ammattilaisten vuonna 1997 perustama järjestö

Yhdistyksen tarkoituksena on kehittää ja tukea ensisijaisesti heikossa kouluttautumis- ja työllistymisasemassa olevien nuorten ja aikuisten työllistymisen ja omaehtoisen aktiivisuuden yleisiä edellytyksiä sekä edistää työpajatoiminnan ja sosiaalisen työllistämisen kehitystä Suomessa.

Toimitus: Marja Hautaluoma
Taitto: Tekevä / Graafiset mediapalvelut, Toni Rynnänen
Painopaikka: Tekevä / Graafiset mediapalvelut, Jyväskylä 2010

Sisällysluettelo

Toiminnanjohtajan katsaus	5
Jäsentoiminta	7
Alueelliset ALU- verkostot	
Verkostotoiminta	
Tapahtumia	
Aslak-kuntoutus, TYK-valmennus	
Jäsenkysely	
Koulutustoiminta	12
Työvalmennuksen erikoisammattitutkinto	
Yhteisövalmennus	
Hankkeiden koulutukset	
Hanketoiminta	15
Erilaiset oppijat työpajoilla -hanke	
Palvelutori-hanke	
Onnistuvat opit -jatkohanke	
Startti parempaan elämään -hanke	
Vaikuttavuutta työpajatoimintaan -hanke	
Tapahtumat	25
Valtakunnalliset työpajapäivät	
Ihanko pihalla? työpajanuorten taide- ja kulttuuritapahtuma	
Työllistämisen kumppanuusfoorumi	
Kirjan julkistamisseminaari	
Vaikuttaminen	33
Jäsenyydet	
Tiedotus ja markkinointi	36
Julkaisut	37
Hallinto	38
Hallitus	
Kevät- ja syyskokous	
Sääntömuutos	
Sisäinen kehittäminen	
Henkilöstö	
Talous	40
Tuloslaskelma	
Tase	

TPY 2009 pähkinäkuoressa

- perustettu 1997
- työpajakentän ja sosiaalisen työllistämisen toimialan kehittäjä
- liikevaihto 1 053 769
- toimintaa rahoittivat: opetusministeriö, RAY, ESR
- 183 jäsenorganisaatiota
- 9 ALU-ryhmää
- 5 kehittämishanketta
- 12 työntekijää
- prosessit: jäsen-, koulutus- ja kehittämis-, tiedotus- ja tukiprosessi
- visio 2010: TPY on toimialansa vahva kehittäjä ja vaikuttaja

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry (TPY) toimintavuosi 2009

Toiminnanjohtajan katsaus

Vuoden 2009 aikana Suomi sukelsi muiden läntisten teollisuusmaiden tavoin taloudelliseen lamaan. Vuoden aikana arviot ja ennusteet Suomen lamakunnosta vaihtelivat suuresti. Työttömyys kohosi ja varsinkin nuorten tilanne heikkeni nopeasti. Monissa puheenvuoroissa verrattiin jo tilannetta 1990-luvun alun lamaan, jonka seurannaisvaikutuksista Suomi ei ole vieläkään selvinnyt.

Monet yritykset joutuivat lomauttamaan ja irtisanomaan työntekijöitä ja myös tuotannon siirtäminen halvempien työvoimakustannusten maihin jatkui tasaisena. Suomessa on viimeisten vuosien aikana tehty suuria elinkeinorakenteen muutoksia, jotka näkyivät perinteisten tuotannonalojen karsimisena ja henkilöstösaneerausten määrissä. Työpaikkojen määrä väheni sekä yksityisellä, että julkisella sektorilla.

Työpajatoiminta esillä julkisuudessa

Työpajatoiminta sai kuluneen vuoden aikana paljon huomiota ja TPY oli vahvasti mukana erilaisissa valmistelemissa työryhmissä ja myös lausuntojen antajana eduskunnan valiokunnille. TPY osallistui mm. TEM:in johtaman ”nuoret miehet työelämään” työryhmän toimintaan. Työryhmässä tehtiin mm. esityksiä nuorten työvoimapalvelujen tehostamiseksi ja esitettiin erilaisia parannuksia nuorten muihin palveluihin.

Yhdistys osallistui myös OPM:n valmisteleman monialaisen viranomaisyhteistyön lain valmisteluun antamalla asiasta lausunnon eduskunnan sivistysvaliokunnalle ja osallistumalla lain suulliseen kuulemistilaisuuteen. Monialaisen viranomaisyhteistyön lisäksi nuorisolain uudistuksessa otetaan kantaa etsivä työpari toimintaan ja viranomaisten väliseen tiedon vaihtoon. Työpajayhdistys osallistui myös työvalmennuksen erikoisammattitutkintoa valmistelevan järjestöjen yhteistyönä perustetun työryhmän työhön. Erikoisammattitutkintoa suunniteltiin yhteistyössä mm. Vates-säätiön ja Kuntoutus Ortonin kanssa. Loppuvuodesta 2009 työvalmennuksen erikoisammattitutkintoa esitettiin opetusministeriön toimesta liitettäväksi säädöskokoelmaan sosiaali- ja terveysalan ammattitutkintojen joukkoon.

Myös valtakunnan mediassa työpajatoiminta näkyi eri yhteyksissä ja TPY sai näkyvyyttä myös Helsingin Sanomien Vieraskynä ja mielipidepals-toilla. TPY pystyi kuluneen toimintavuoden aikana tiivistämään omaa perusviestiään sekä päättäjille, että median suuntaan. Työpajapalveluja markkinoitiin monialaisina, asiakasystävällisinä, yhteisöllisinä, edullisina ja kustannustehokkaina. Kuluneen vuoden aikana päättäjille pystyttiin myös viestittämään työpajatoiminnan yhteyksistä ammatilliseen koulutukseen ja työpajatoimintaa markkinoitiin yhtenä nonformaalina osana suomalaista koulutusjärjestelmää. Yhdistys esitti valtion 2010 budjettiin lisäämäärärahaa työpajatoimintaan, ja yhdistyksen puheenjohtajan aktiivisen panoksen ansiosta työpajat saivat talousarvioon 1,5 M€:n korotuksen.

De minimis -tulkinat puhuttivat

Kolmannen sektorin toimijoita keskusteluttivat vuoden aikana EU: n tulkinat de minimis -säännöstä. EU: ssa jo vuonna 2006 hyväksytty periaate haluaa poistaa kaikki kilpailua vääristävät elementit. Tällaisiksi katsotaan myös järjestöille maksettavat palkkatuet ja muu julkinen tuki. Suomessa de minimis -säännön tiukka tulkinta lakkauttaisi lähes kaiken järjestöjen toimesta tapahtuvan työllistämisen. TPY osallistui järjestöjen väliseen yhteistyöhön, jonka tavoitteena on lievemmän kansallisen tulkinnan hyväksyminen Suomessa. Vastuuministeriö TEM vakuutti loppuvuodesta 2009, että järjestöjen rooli työllistämässä ja muussa valmennustoiminnassa halutaan turvata ja otetaan huomioon de minimis -sääntöön liittyvää kansallista lainsäädäntöä laadittaessa.

Strategisia linjauksia

Yhdistyksen oman toiminnan kehittämisessä panostettiin strategiseen työskentelyyn, pääprosessien kuvaamiseen ja toiminnan hallinnan parantamiseen IMS-ohjelman avulla.

Sisäisen kehittämisen projekti konsultin johdolla jatkui myös alkuvuoden aikana. Työpajayhdistyksen hallitus ja toimihenkilöt osallistuivat kuluneen vuoden aikana yhdistyksen strategisen ohjelman valmisteluun. Strateginen ohjelma ja linjaukset sekä uusi visio hyväksyttiin hallituksessa elokuussa ja viitoitettiin yhdistyksen linjaa vuoden 2014 loppuun saakka.

Yhdistyksellä oli oma näyttelyosasto syyskuun Kuntamarkkinoilla ja kaksi erillistä tietoisuuskampania. Palvelutorihanke järjesti Kuntamarkkinoilla seminaarin tilaaja—tuottaja-malliin liittyvistä teemoista.

Syyskokouksessa 23.11. päätettiin yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta. Hallitus oli asettanut asiaa valmistelemaan sääntötyöryhmän, jonka pohjalta muutosesitykset lähetettiin Yhdistysrekisteriin tarkastettavaksi kesäkuussa. Sääntömuutos oli myös kokonaisuudessaan jäsenistön kommentoitavana yhdistyksen nettisivuilla. Uusissa säännöissä porrastettiin yhdistyksen kokouksissa käytettävissä oleva äänimäärä jäsenorganisaation koon mukaan ja myös jäsenmaksun porrastamisesta tehtiin syyskokouksessa päätös.

Antoisasta yhteistyöstä jäsenorganisaatioita kiittäen
Valtakunnallinen työpajayhdistys ry

Markku Hassinen
toiminnanjohtaja

Jäsentoiminta

Starttiverkosto kokoontui syyskuussa Allianssi-talossa Pasilassa

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry:n jäsentoiminnan tarkoituksena on koota kentältä nousevia tarpeita ja tuottaa jäsenistölle sen yleistä kehittymistä tukevia ja työpajatoimintaa edistäviä palveluja. Jäsenpalveluja pyritään kehittämään jatkuvasti vastaamaan paremmin sekä toimialan yleistä että jäsenkentän kehitystä. Yhdistyksen sisällä jäsenpalveluprosessista vastaa järjestöpäällikkö. TPY:n jäsenpalveluihin kuuluvat alueellinen ALU-verkostotoiminta, starttivalmennus- sekä taide- ja kulttuuriverkostojen koordinointi sekä Valtakunnallisten työpajapäivien, erilaisten teemapäivien ja Ihanko Pihalla? -työpajanuorten taide- ja kulttuuritapahtuman organisointi.

Vuoden 2009 aikana Valtakunnalliseen työpajayhdistykseen liittyi 21 uutta organisaatiota Sovinto ry Helsinki, Nuorten työpaja Taitotupa Hankasalmi, TAKK/ ManSetti-paja Tampere, Hyvinkään-Riihimäen Seudun Ammattikoulutussäätiö Hyvinkää, OmaPolku ry Tampere, Musikcafe After Eight r.f, Pietarsaari, Naantalın kaupunki/ Tuunari- nuorten työpaja Naantali, Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä/VAATERI -nuorten työpaja Valkeakoski, Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä/ Kauhajoki Seutukunnallinen Työpaja-hanke, Folkhälsan Syd Ab Raasepori, Hyvinkään kaupunki/ Way-hanke Hyvinkää, Suur-Savon 4H-piiri ry Mikkeli, Järvi-Pohjanmaan perusturvalautakunta Perhe-, ja sosiaalipalvelut, Työpajat Kipinä ja Apaja Alajärvi, Kansan sivistystyön Liitto KSL ry/ Oulun aluetoimisto Oulu, Kuntoutuskeskus Petrean työkokeiluysikkö Turku, Vantaan Valo/ Lubor Oy Vantaa, Puolangan työpaja, Hyria koulutus Oy Hyvinkää, Leikkiväki ry Kutomo Helsinki, Hangon kaupunki/ VIA-nuorisotyöpaja Hanko, Ilmarinpaja Kajaani.

Jäsenyydestä erosi Miehikkälän Nuorten työpaja.

Uudet jäsenet mukaan lukien TPY:n jäsenenä oli vuoden 2009 lopussa kaikkiaan 183 organisaatiota. Jäsenorganisaatiot jakautuivat melko kattavasti koko maan alueelle, ja vain Ylä- ja Meri-Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla sekä Etelä- ja Pohjois-Savossa oli laajempia alueita, joissa TPY:llä ei ole jäseniä. Vuoden 2009 aikana oli tarkoitus laatia jäsenanalyysi tehdyn jäsenkyselyn pohjalta, mutta se jäi alkukartoitusta lukuun ottamatta pääosin toteutumatta. Jäsenanalyysiä tullaan syventämään ja jatkamaan vuonna 2010.

Alueelliset ALU-verkostot

Alueellinen ALU-toiminta on Valtakunnallisen työpajayhdistys ry:n keskeisin toimintatapa ja yhteistyöfoorumi suhteessa jäsenkenttään. ALU-toiminnan avulla kerätään tietoa sosiaalisen työllistämisen toimialan tilanteesta ja kentän tarpeista sekä toisaalta välitetään tietoa valtakunnan tasolta jäsenkentälle. ALU-verkostot toimivat alueellisen tiedon kerääjinä ja välittäjinä Valtakunnallisen työpajayhdistys ry:n suuntaan sekä toimivat tehokkaasti TPY:n sosiaalisen työllistämisen toimialaa koskevien teemojen ja strategioiden toteuttajina.

ALU-verkoston paikallisia toiminnan muotoja ovat keskustelutilaisuuksien, koulutusten, työseminaarien ja alueellisten vaikuttamiseminaarien järjestäminen, alueellisten yhteisesitteiden tuottaminen, erilaiset työryhmät sekä tutustumis- ja konsultaatiokäynnit verkoston työpajoille. Lisäksi ALU-koordinaattorit kokoontuvat valtakunnallisesti 2-3 kertaa vuodessa, mutta vuonna 2009 järjestettiin poikkeuksellisesti vain yksi kokous, jonka teemana oli toimintavuoden suunnittelu.

Alueellisilla ALU-verkostoilla on usein rooli TPY:n kehittämishankkeissa, jolloin projektien hyvät käytännöt ja tulokset pystytään levittämään kentälle laajasti. ALU-verkostoissa olevat jäsenorganisaatiot toimivat usein myös TPY:n kehittämishankkeiden osatoteuttajina. Vuoden 2009 aikana TPY:n hankkeista erityisesti Palvelutori ja Erilaiset oppijat työpajoilla -hankkeet järjestivät koulutus- ja seminaaritalaisuuksia yhdessä ALU-verkoston kanssa. Tilaisuuksia pidettiin vuoden aikana reilu parikymmentä ja niihin osallistui yhteensä yli 500 henkilöä.

Vuoden 2009 aikana TPY:llä oli voimassa olevat ALU-koordinaatiosopimukset yhdeksän aluekoordinaattorin kanssa ja alueellisissa ALU-verkoston toiminnassa oli mukana yhteensä 80 jäsenorganisaatiota. ALU-toiminnan rakenne on kevyt eikä byrokraattisia käytäntöjä juurikaan ole. Kunkin ALU-verkoston koordinaattori tekee vuosittain selvityksen alueen toiminnasta laatimalla erilliset toiminnan ja talouden raportit. ALU-koordinaattorit toimivat tehtävässä oman toimensa ohessa ja yhden verkoston koordinaatiosopimuksen keskimääräinen rahallinen arvo on noin 10 000 €/vuosi.

ALU-sopimukset olivat voimassa vuonna 2009 seuraavien verkoston kanssa:

Alue	Koordinaattori	Paikkakunta
Lappi	Rovaniemen Monitoimikeskus-säätiö	Rovaniemi
Pirkanmaa	Silta-valmennus ry	Tampere
Pohjanmaa	Jupiter-säätiö	Vaasa
ULA, ruotsinkieliset pajat	Föregångarna	Vaasa, verkosto valtakunnallinen
Keski-Suomi	Keski-Suomen työpajayhdistys ry	Jyväskylä
Varsinais-Suomi	Kaarinan nuoret pajamestarit	Kaarina
Kymenlaakso	Parik-säätiö	Kouvola
Päijät-Häme	Tuoterengas	Lahti*
Pohjois-Karjala	Honkalampi-säätiö	Joensuu*

*sopimus jatkuu 2010 loppuun

ALU-verkoston koordinoinnin pitkäaikaiset puitesopimukset, joissa on sovittu ALU-toiminnan yleiset teemat ja painopisteet kolmen vuoden jaksolle, päättyivät kahta sopimusta lukuun ottamatta vuoden 2009 lopulla. TPY kilpailutti päättyvät sopimukset jättämällä tarjouspyynnön alueellisesta ALU-koordinoinnista 22.9.2009. Jäsenorganisaatioiden tuli jättää ALU-koordinoinnin tarjoukset TPY:lle kirjallisina 19.10.2009 mennessä. ALU-tarjouspyynnössä korostettiin koordinoinnin kriteereinä mm. aiempaa verkoston koordinoitkokemusta, mahdollisuutta osoittaa ALU-koordinoinnille resursseja sekä sosiaalisen työllistämisen palvelujen ja työpajatoiminnan kehittämiskokemusta.

Tarjouksia tuli kustakin olemassa olevasta verkostosta vain yksi, joten varsinaista kilpailua koordinoinnista ei syntynyt. Koordinaattorina jatkavat samat toimijat ULA-gruppenia lukuun ottamatta, jossa verkoston koordinoinnista vastaa vuodesta 2010 eteenpäin Svenska Produktionskolan SVEPS, Helsinki.

Verkostotoiminta

Starttivalmennusverkosto

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry jatkoi vuonna 2003 käynnistettyä starttivalmennusverkoston koordinoimista myös vuonna 2009. Verkoston tehtävänä on kehittää starttivalmennuksen sisältöjä ja tehdä sitä tunnetuksi. Toimintavuonna verkosto jatkoi starttivalmennuksen sisällön määrittelyä ja kuvausta. Syksyllä 2009 verkosto asetti tehtävään pienemmän starttivalmennustyöryhmän, jonka tavoitteena oli luoda kuvaus starttivalmennuksen yleisestä luonteesta ja sen toiminnan edellytyksistä. Työryhmän aikatauluna oli saada määritelmä valmiiksi vuoden loppuun mennessä ja se onnistui tavoitteessaan. Laajemmalle verkostolle malli tullaan esittelemään vuonna 2010.

Taide- ja kulttuuriverkosto

Vuonna 2009 tavoitteena oli vahvistaa aiemmin toiminutta kulttuuriverkostoa, joka on kehittänyt ja levittänyt taide- ja kulttuurityömenetelmiä työpajoilla. Levittämistyössä oli tarkoitus hyödyntää Silta-Valmennusyhdistys ry:n toimittamaa julkaisua, jossa on kuvattu taide- ja kulttuurityön käyttöä työpajatyössä. Verkoston tapaamista oli alustavasti kaavailtu syksyllä 2009, mutta verkosto ei kuitenkaan kokoontunut vuoden aikana.

Tapatumia

Valtakunnalliset työpajapäivät pidettiin 22.–23.4. Tampere Areenalla. Työpajapäivien paikallisina yhteistyökumppaneina olivat Silta-Valmennusyhdistys ry ja Pirkanmaan ALU-verkoston jäsenyöpajat sekä Tampereen kaupunki.

Vuodelle 2009 oli suunniteltu kaksi teemapäivää. Keväälle suunniteltu yhteisövalmennuksen teemapäivä aiheenaan ”dialogisuus ja narratiivisuus työpajan päihdetyössä” jouduttiin perumaan vähäisen osanottajamäärän vuoksi. Syksyn 2009 teemapäivän aiheeksi oli suunniteltu työvalmennusta, mutta päivä jäi toteutumatta.

Taide- ja kulttuuriverkoston vuonna 2006 käynnistämä nuorten taide- ja kulttuuritapahtuma Ihanko pihalla? järjestettiin 19.–20.5. Vaasassa. Järjestelyistä vastasi Jupiter-säätiö yhdessä Ala-Pohjanmaan kanssa.

Sosiaalisen työllistämisen toimialan ASLAK-kuntoutus ja TYK-valmennus

Työkykyä ylläpitävä ja parantava valmennus (Tyk) on lakisääteinen ammatillisen kuntoutuksen muoto, joka on tarkoitettu pitkään työelämässä olleille työntekijöille, joiden työkyky on olennaisesti heikentynyt tai joita uhkaa työkyvyttömyys lähivuosina. Tavoitteena on työkyvyn tukeminen ja parantaminen siten, että kuntoutuja voi jatkaa omassa työssään mahdollisimman pitkään. Kuntoutuksen 32 kuntoutuspäivää toteutetaan joustavasti useassa jaksossa puolentoista vuoden jännteellä. Kuntoutusjaksot Vervellä sisältävät muun muassa yksilöllistä ohjausta, ryhmäkeskusteluja, työ- ja toimintakykyyn liittyviä tutkimuksia sekä liikuntaa.

Aslak-kuntoutuksessa puolestaan haetaan aktiivisesti ratkaisuja työssä jakamisen tukemiseksi. Kuntoutuksen aikana tarkastellaan, mitä työssä tapahtuu, mikä työssä on muuttunut ja kuinka muutokset vaikuttavat jaksamiseen. Aslak-kuntoutus on tarkoitettu nuorehkoille ja keski-ikäisille työntekijöille, joilla työkyvyn heikkenemisen riskit ovat jo selvästi todettavissa, työtä haittaavat oireet ovat vielä lieviä ja joilla on motivaatiota kehittää omaa työtään. Aslakin 22 kuntoutuspäivää toteutetaan noin vuoden aikajännteellä.

Kuntoutuskurssien hakuprosessi käynnistettiin kentän toimijoiden toivomuksesta vuonna 2008. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry ja Vates-säätiö hakivat yhteistyössä Kelan kuntoutusjärjestelmästä sekä TYK- että ASLAK-kuntoutuskursseja sosiaalisen työllistämisen toimialan henkilöstölle. Kahdeksanpaikkaisesta TYK-kuntoutuksesta toimialan henkilöstölle saatiin myönteinen päätös lokakuussa 2008. Kurssi käynnistyi vuoden 2009 alussa ja se jatkuu vuoden 2010 kevääseen. Myönteinen päätös kymmenpaikkaisesta ASLAK-kuntoutuksesta saatiin loppusyksystä 2009 ja kuntoutus toteutuu vuoden 2010 aikana.

Jäsenkysely

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry toteutti vuoden 2008 lopussa jäsenkyselyn, jonka tulokset olivat käytettävissä vuoden 2009 alussa. Kyselyyn vastasi 170 jäsenorganisaatiosta 128 eli noin 75 prosenttia.

Kyselyyn vastanneista TPY:n jäsenistä on kunnallisia toimijoita (mukaan lukien kuntayhtymät) noin 54 %, yhdistyksiä noin 25 % ja säätiöitä noin 15 %. Loppujen (6,5 %) hallinnoijista löytyy esimerkiksi osakeyhtiöitä, alueellinen verkosto ja vankeinhoitolaitos. Kysely osoitti, että kunnallisten toimijoiden määrä on työpajakentällä suhteellisesti vähentynyt aiemmasta noin 70 prosentista. Kyselyn mukaan toiminta on edelleen hyvin projektivetoista: peräti noin 51 % vastaajista ilmoitti, että toiminnan jatkuvuus on kiinni projektirahoituksesta. Jäsenorganisaatioiden henkilöstömäärä vaihtelee pienistä, yhden työntekijän pajoista noin 50 hengen tai suurimmillaan jopa yli sadan hengen organisaatioihin. Henkilöstön keski-ikä on alentunut 41,5 vuoteen aikaisemmasta 45 - 46 vuodesta. Valmentautujien vuosittainen määrä organisaatioissa vaihtelee kymmenestä noin 800 valmentautujan ja valmennuspäivien määrä organisaatiota kohti alle 1000:sta noin 50 000:een. Suurella, laajalla alueella toimivalla organisaatiolla valmentautujien valmennuspäiviä saattaa vuosittain kertyä jopa useita satoja tuhansia (350 000).

Vaihteleva asiakaskunta, monenlaisia palveluja

Jäsenorganisaatioiden palvelut on suunnattu hyvin vaihtelevalle asiakasryhmälle. Yleisimmin pajojen asiakkaita ovat nuoret alle 25-vuotiaat (89 % vastanneista), työttömät ja pitkäaikaistyöttömät (88 %), maahanmuuttajat (57 %) ja mielenterveyskuntoutujat (59 %). Lisäksi palvelujen kohderyhmiin kuuluvat esimerkiksi päihdekuntoutujat, osatyökykyiset/vammaiset, vankilasta vapautuvat sekä koululaiset ja opiskelijat. Yleisimmin kyselyyn vastanneisiin organisaatioihin valmentautujia lähettävät työvoimatoimisto, sosiaalitoimi, oppilaitokset sekä työvoimanpalvelukeskukset. Monet valmentautujat hakeutuvat pajalle myös itse. Työhallinnon ja kuntien lähettämille valmentautujille tarjotaan yleisimmin työharjoittelua/ työelämävalmennusta (98 % vastaajista), työkokeilua (86 %), kuntouttavaa työtoimintaa (86 %), palkkatuetta työtä (80 %), työhönvalmennusta (67 %) sekä työ- ja toimintakyvyn arviointia (67 %). KELA:lle ja työeläkelaitoksille tarjotaan useimmin työkokeilua (79 %) ja mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennusta (56 %). Lisäksi yleisesti tarjottuja palveluja ovat yhdyskuntapalvelu ja

erilaiset koulujen ja oppilaitosten kanssa yhteistyössä toteutetut palvelut. Yleisimmin jäsenorganisaatioissa valmentautujille tarjolla olevat tuotannolliset tehtävät liittyvät puu- ja rakennusalaan, tekstiilialaan, kiinteistöhuoltoon ja kunnossapitoon, kuljetusalaan, siivousalaan sekä organisaation omia tuotteita myyviin tuotemyymälöihin.

Perustehtävä

Työpajayhdistyksen jäsenorganisaatioiden yleisimmiksi olemassaolon perusteluiksi nousivat sekä yhteiskunnalliset että taloudelliset asiat. Organisaatioiden perustehtäväksi nähtiin vaihtoehtojen ja tasapuolisten mahdollisuuksien tarjoaminen yhteiskunnassa muuten marginaaliseen asemaan joutuneille. Työ- ja yksilövalmennuksen sekä monenlaisten toimenpiteiden avulla halutaan auttaa, tukea, ohjata ja valmentaa syrjäytymisvaarassa tai muuten heikossa työmarkkina-asemassa olevia nuoria ja aikuisia saavuttamaan parempi elämänhallinta sekä poistaa vapaille työmarkkinoille työllistymisen tai kouluttautumisen esteitä. Työpajat tarjoavat lyhyempi ja pidempi aikaista työtä ns. välityömarkkinoille. Työpajatoiminnalla nähdään olevan tärkeä rooli kuntien ja valtioiden tarjoamien sosiaalipalveluiden täydentäjänä poistamassa ja ennaltaehkäisemässä suuriakin kustannuksia synnyttäviä ongelmia.

Yhteistyö lisääntyy

Seutukunnallista yhteistyötä kyselyyn vastanneista organisaatioista tekee noin 65 %. Yhteistyön hyödyiksi koetaan muun muassa toiminta-alueen ja asiakaspohjan laajeneminen, resurssien yhdistäminen yhteiseen kehittämistyöhön ja koulutuksiin, sekä kokemusten jakaminen. Yhteistyöllä pystytään myös tarjoamaan asiakkaille monipuolisempia, laadukkaampia ja paremmin tarpeisiin vastaavia palveluita, joita yhden organisaation ei välttämättä ole yksin mahdollista tuottaa. Kyselyyn vastanneista organisaatioista yli puolet tuottaa valmennuspalveluja yli kuntarajojen, ja yli 44 % organisaatioista on ollut tai tulee olemaan mukana kuntaliitoksissa. Kuntaliitokset ja kunta- ja palvelurakennemuutos (PARAS-hanke) ovat vaikuttaneet jäsenorganisaatioiden toimintaan sekä myönteisesti että kielteisesti. Muutokset ovat laajentaneet toiminta-aluetta ja asiakaspohjaa sekä lisännyt tarvetta jäsenorganisaatioiden tarjoamille palveluille. Kuntaliitokset ovat myös saattaneet vähentää tarvittavien kilpailutusten tai sopimusten määrää ja lisätä yhteistyötä alueellisesti. Toisaalta kuntien yhdistymiset ja kunta- ja palvelurakennemuutos ovat lisänneet epävarmuutta toiminnan ja rahoituksen jatkuvuudesta. Monin paikoin etäisyydet toiminta-alueen eri laidoille ovat kasvaneet ja toiminta-alueen kasvaminen on monimutkaistanut toimintaa.

Jäsenkyselyn perusteella kilpailuttaminen on työpajakentällä vielä suhteellisen harvinaista: toimijoista noin 27 % oli osallistunut valmennuspalveluiden kilpailutuksiin. Tarjouksia oli tehty eniten työ- ja elinkeinohallinnon työvoimakoulutuksista, kuntouttavasta työtoiminnasta, Kelan työhönvalmennuksista sekä työvoiman palvelukeskusten erilaisista yksilö- ja ryhmäpalveluista.

Kehittämistyö

Jäsenorganisaatioiden toiminnan laadun arviointi ei kyselyn mukaan ole vielä kovin systemaattista. Laatujärjestelmä on käytössä vajaalla kolmanneksella (29 %) organisaatioista. Yleisimpinä laatujärjestelminä mainittiin Sosiaalisen Työllistämisen Laadunarviointi (STL) -malli, ISO 9001 ja Kelan laatustandardi. STL-mallia oli käyttänyt noin 27 % vastanneista. Ulkopuolisen tahon toteuttama laatujärjestelmän auditointi oli tehty noin 13 % organisaatioista. Tuotteistaminen on laadunarviointia yleisempää – sitä on toteutettu noin puolella pajoista. Eniten oli tuotteistettu työhönvalmennusta, kuntouttavaa työtoimintaa sekä työ- ja yksilövalmennusta. Osassa kyselyyn vastanneista organisaatioista on valmennuspalvelujen lisäksi tuotteistettu varsinaisia tuotannollisia tuotteita.

Kehittämistyössä vuoden 2008 - 2009 vaihteessa ajankohtaisia aiheita olivat muun muassa laatutyö, henkilöstön jaksamisen ja ammatillisen osaamisen parantaminen, monet rakenteelliset kehitystarpeet, koulu- ja oppilaitosyhteistyö sekä oppisopimus. Käynnissä olevat kehityshankkeet liittyivät myös etsivään työparitoimintaan, kuntouttavaan työtoimintaan sekä välityömarkkinoihin. Valtakunnallisen työpajayhdistyksen koulustoiminnan toivottiin olevan säännöllistä ja jatkuvaa, jotta organisaatioiden henkilöstön osaamista saadaan ylläpidettyä ja uusia työntekijöitä koulutettua säännöllisesti. Koulutuksia toivottiin järjestettävän paitsi valtakunnallisesti, myös mahdollisimman paljon alueellisesti. Toiminnassa toivottiin otettavan huomioon jäsenkenttä mahdollisimman laajasti, unohtamatta mitään ryhmää hallinnoijasta ja koosta riippumatta.

Koulutustoiminta

Koulutustoiminnan painopistealueina vuonna 2009 olivat yhteisövalmennus sekä sosiaalisen työllistämisen toimialan erikoisammattitutkinnon kehittämisprosessi. Molemmat painopistealueet toteutuivatkin kiitettävästi: yhteisövalmennusta oli tarjolla koko vuoden ajan ja työvalmennuksen erikoisammattitutkinto hyväksyttiin vuoden lopulla opetusministeriön asetuskokoelmaan.

Toimintavuoden aikana tarjottiin hankkeiden kautta monipuolista koulutusta. Palvelutori ja Erilaiset oppijat työpajoilla -hankkeiden kautta tarjottiin mm. tilaaja—tuottaja-toimintatapaan, tuotteistukseen, laadun arviointiin sekä erilaiseen oppijuuteen liittyviä koulutuksia. Erityisesti alueellisten ALU-verkostojen kautta tarjottava koulutus oli merkittävässä roolissa. Pienempien seminaarien ja koulutustapahtumien lisäksi keväällä toteutettiin Valtakunnalliset Työpajapäivät Tampereella ja syksyllä järjestettiin jo perinteeksi muodostunut kehittämisspäivä kaksipäiväisenä Työllistämisen kumppanuusfoorumina. Lisäksi pidettiin asiantuntijapuheenvuoroja useissa alueellisissa ja valtakunnallisissa seminaareissa ja tapahtumissa.

Vuoden 2009 aikana oli suunniteltu tehtäväksi TPY:n tuottaman koulutustoiminnan arviointi, koulutustoiminnan kehittämissuunnitelma sekä työ- ja yksilövalmennuksen perusteisiin liittyviä lyhytkoulutuksia. Koulutustoiminnan kehittäminen ei vuoden aikana edennyt suunnitellusti, eikä työ- ja yksilövalmentajille ollut tarjolla perusteisiin liittyvää koulutusta.

Työvalmennuksen erikoisammattitutkinto

Vuoden 2009 lopussa toteutui yksi työpajakentän pitkäaikainen haave, kun työvalmennuksen erikoisammattitutkinto hyväksyttiin erikoisammattitutkintojen joukkoon. Tutkinnon perusteet kirjoitetaan OPH: n asettamassa työryhmässä vuoden 2010 aikana.

Tammikuussa 2009 Valtakunnallinen työpajayhdistys ja VATES-säätiö kutsuivat koolle asiantuntijaryhmän pohtimaan sosiaalisen työllistämisen erikoisammattitutkintoesityksen tekemistä. Työryhmään kuuluivat edustajat TPY:stä, Vates-säätiöstä, Bovallius ammattiopistosta sekä Kuntoutus Ortonilta. Työvalmennuksen erikoisammattitutkinnon ohella oli jo tehty lähinnä Kuntoutus Ortonin aloitteesta esitys kuntoutuksen erikoisammattitutkinnosta. Tuolloin päädyttiin antamaan kannanotto Kuntoutusalan koulutustoimikunnalle sosiaalisen työllistämisen toimiala liittämistä osaksi tehtyä erikoisammattitutkinto-esitystä.

Kuntoutusalan koulutustoimikunta päätti 18.3.2009, että tutkinnon nimi on työvalmennuksen erikoisammattitutkinto. Sen jälkeen tutkintoesitys kirjoitettiin uudelleen huomioiden, että esitys koskee koko työhön kuntoutuksen ja työelämään valmennuksen toimialaa.

Tutkinnon tärkeyttä perusteltiin sillä, että työvalmennuksen erikoisammattitutkinnon tavoitteena oli palvella laajasti työhönkuntoutuksen ja työelämään valmennuksen toimialaa ja työntekijöitä. Toimialaan kuuluvat sekä ammatillinen kuntoutus että sosiaalinen työllistäminen. Alalle ja alan erilaisiin työtehtäviin ei ole olemassa pätevöittäväää ammatillista koulutusta tai täydennyskoulutusta.

Alalla työskentelee useita tuhansia työntekijöitä. Työelämän muutos ja siitä sekä muista yhteiskunnallisista muutoksista johtuva alan voimakas kasvu tuo sille myös koko ajan uusia työntekijöitä. Alan työnantajien ja asiantuntijoiden käsityksen mukaan työntekijöiden koulutustarve on suuri.

Tutkinnon tarvetta perusteltiin myös sillä, että työhönkuntoutuksen ja työelämään valmistuksen toimialan työntekijöiden työtehtävät keskittyvät sellaisten henkilöiden kanssa työskentelyyn, jotka tarvitsevat erityistä tukea muutos- ja siirtymävaiheisiin työelämään pääsemiseksi tai työelämässä pysymiseksi. Työssä painottuvat suorittavat työtehtävät, kuten konkreettisten ammatillisten vaihtoehtojen selvitystyö asiakkaan kanssa ja jalkautuminen käytännön työtehtävien ääreen esim. työpaikoille. Siihen sisältyy myös koordinoivia tehtäviä, kuten työnantaja- ja verkostoyhteistyötä sekä ohjaavia tehtäviä asiakastyön osalta.

Toimialan henkilöstön koulutus- ja työkokemustausta, kuten myös työnimikkeet ovat hyvin vaihtelevia. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että samanlaista tai samaan tulokseen tähtäävää työtä tehdään varsin vaihtelevin taidoin. Alan ammattinimikkeitä ovat esim. työvalmentaja, työhönvalmentaja, ammatillisen kuntoutuksen ohjaaja, työkokeilunohjaaja. Työtehtävät ja tehtävien painotusalueet vaihtelevat huomattavasti työpaikoittain yhtenäisistäkin ammattinimikkeistä huolimatta. Työntekijät työskentelevät mm. erilaisissa sosiaali- ja kuntoutusalan yrityksissä, työ- ja toimintakeskuksissa, kuntoutuslaitoksissa, työhönvalmennuskeskuksissa, oppilaitoksissa sekä työpajoissa.

Työvalmennuksen erikoisammattitutkinto hyväksyttiin Opetusministeriön asetuskokoelmaan vuoden lopussa ja esitettiin liitettäväksi erikoisammattitutkintojen luetteloon vuoden 2010 alusta.

Yhteisövalmennus

Yhteisövalmennuksen koulutuksia ja prosesseja tuotettiin vuonna 2009 kahdeksan ja niiden kautta tavoitettiin n. 280 valmentautujaa, n. 70 työpajojen valmentajaa sekä n. 90 työpajojen monialaisen verkoston edustajaa, jotka jakautuivat tasaisesti eri puolille Suomea. Toimintavuoden aikana yhteisövalmennukseen osallistuivat nuorten työpajat SVEPS Helsingistä, Pikku Pietarin Piha Loviisasta, Jenga Keravalta ja Kolarin nuorten työpaja sekä lialmesta Kehypaja ja työkeskus Salmituote, Tornion Työvoimala-säätiö ja Seitä-säätiö Sodankylästä. Yhteisövalmennuksesta vastasi yhteisövalmentaja.

Palaute valmistuksista on ollut pääasiassa positiivista. Valmentautajat kokevat mahdollisuuden saada osallistua työyhteisön päihdeohjelman laatimiseen yhteisöllisyyttä ja sääntöihin sitoutumista edistävänä. Valmentajat näkevät oman päihdeohjelman erityisesti työvälineenä usein vaikeaksi koettuun päihteenkäytön puheeksi ottoon ja puheeksi otton kynnyksen madaltamiseen. Monialainen verkosto taas kokee päihdeohjelman luovan yhteisen ymmärryksen ja yhteisen kielen, joiden avulla yhteistyö paikallisten viranomaisten kesken tiivistyy muutenkin kuin ehkäisevän päihdetyön osalta.

Perinteinen yhteisövalmennusprosessi (4-5 tapaamiskertaa) koetaan usein liian lyhyeksi, sillä työnohjauksellisen työskentelyn tarve työpajayhteisöissä on suuri. Erityisesti työpajan perustehtävän eli vastuiden ja velvollisuuksien selkiyttämiseen toivotaan lisää yhteistä aikaa.

Hankkeiden koulutukset

Työpajayhdistyksen koulutustarjonta sisälsi vuoden 2009 aikana runsaasti hankkeiden koulutuksia.

Päätymässä olleen RAY rahoitteisessa **Palvelutori-hankkeessa** toteutettiin kumppanusfoorumeja sekä tuotteistamiseen liittyviä räätälöityjä koulutuksia. ALU-ryhmillä oli suuri rooli Palvelutori-hankkeen tilaisuuksien toteuttamisessa ja hankkeen myötä havaittiin myös toimivaksi käytännöksi levittää projektien tuloksia ja viedä uusia sisältöjä jäsenkentälle ALU-ryhmien kautta.

Palvelutori-hankkeessa oli keskeisenä tavoitteena lisätä työpajatoimijoiden tilaaja–tuottaja-toimintatapaan liittyvää tietoutta ja osaamista koulutusten ja seminaarien avulla. Palvelutori teki yhteistyötä sosiaalisen työllistämisen kentän toimijoiden kanssa TPY:n alueellisten ALU-verkostojen lisäksi, hyödyntäen paikallisten toimijoiden asiantuntemusta ja seudullisia verkostoja.

Vuonna 2009 Palvelutori järjesti ALU-verkoston kanssa työkokouksia ja -koulutuksia laadun arvioinnista, tilaaja–tuottaja-toimintatavasta ja kilpailuttamisesta sekä palveluprosessin kuvaamisesta ja tuotteistamisesta. Tuotteistuskoulutusta järjestettiin seitsemällä paikkakunnalla yhteensä 10 kertaa, ja tilaisuuksiin osallistui kaikkiaan 157 henkilöä. Laatuun, vaikuttavuuden arviointiin ja sosiaaliseen tilinpitoon liittyi neljä koulutusta, joissa oli yhteensä 61 osallistujaa neljällä eri paikkakunnalla.

Palvelutori-hankkeen tavoitteena oli myös rakentaa tilaajien ja tuottajien välistä dialogia ja yhteistä ymmärrystä. Palvelutori järjesti työpajatoimijoiden, tilaajien / lähettävien tahojen ja muiden sidosryhmien yhteisiä vuoropuhelulle ja asiantuntijapuheenvuoroille perustuvia kehittämistilaisuuksia ja -seminaareja. Näitä kumppanusfoorumeja järjestettiin vuonna 2009 yhteensä kahdeksan. Ne toteutettiin seitsemällä eri paikkakunnalla ja tilaisuuksiin osallistui kaikkiaan 272 henkilöä.

Vuonna 2009 Valtakunnallisen työpajayhdistyksen ALU-verkoston kautta organisoituihin koulutuksiin ja kumppanusfoorumeihin osallistui kaikkiaan 490 henkilöä. Näiden lisäksi Palvelutorihankkeen tuloksia levitettiin valtakunnallisilla seminaaripuheenvuoroilla Kuntamarkkinoilla (10.9.09), Sosiaalipolitiikan päivillä (22.10.09) ja Työelämän tutkimuspäivillä (5.11.09). Lisäksi TPY:n Kehittämispäivät 23. - 24.11. toteutettiin hankkeen tuella ja sen teemoista. Kehittämispäiville osallistui yhteensä 158 kumppanuiden kehittämisestä kiinnostunutta osallistujaa.

Myös **Erilaiset oppijat työpajoilla** -hankkeessa toteutettiin useita koulutuksia. Erilainen oppijuus valmennustyössä -koulutuksia järjestettiin 28 kappaletta 17 maakunnassa. Koulutusta tilasivat asiasta kiinnostuneet työpajat, ja niihin osallistui oman henkilöstön lisäksi valmentajia alueen muilta työpajoilta sekä jonkin verran myös sidosryhmien edustajia. Koulutukset olivat erittäin suosittuja eikä niitä kyetty tarjoamaan kaikille halukkaille. Yhteensä koulutuksiin osallistui noin 500 työpaja-ammattilaista sekä sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden edustajaa. Lisäksi hankkeen toimesta järjestettiin Pirkanmaalla Tuettuja opiskelumahdollisuuksia -seminaari, johon osallistujat tulivat 13 alueen työpajalta. Koulutusmateriaalien pohjalta hankkeessa tuotettiin opaskirja Erilainen oppija työpajoilla.

Hanketoiminta

Hanketoiminnan painopisteinä vuonna 2009 olivat kouluysteistyö, vaihtoehtoisten opiskelumuotojen kehittäminen pajojen asiakkaille sekä tilaaja–tuottaja-verkostomallin kehittäminen.

Vuoden 2009 aikana TPY:ssä oli käynnissä viisi hanketta. Aiemmilta vuosilta jatkuivat RAY:n rahoittamat Erilaiset oppijat työpajoilla ja Palvelutori-hankkeet sekä ESR-rahoitteinen yhteistyöhanke Vaikuttavuutta työpajayhteistyöhön. Uusina hankkeina alkoivat ERS-rahoitteinen Onnistuvat opit -valtakunnallinen jatkohanke sekä RAY-rahoitteinen Startti parempaan elämään -hanke. Erilaiset oppijat työpajoilla -hanke päättyi vuoden 2009 lopussa.

Erilaiset oppijat työpajoilla -hanke

Työpajakentällä työskentelevät yksilö- ja työvalmentajat ovat havainneet, että yhä useampi työpajalle tuleva henkilö saattaa olla ns. erilainen oppija. Nämä erilaiset oppijat tarvitsevat enemmän ja intensiivisemmin valmentajien tukea sekä ohjausta, jotta heidän kanssaan päästään työpajajakson aikana positiivisiin tuloksiin. Erilaisen oppijuuden ja oppimisen vaikeuksien tunnistaminen ja huomioiminen vaativat erityistä tietoa ja taitoa.

Tähän tarpeeseen vastaamaan käynnistettiin Valtakunnallisen työpajayhdistyksen. Erilaiset oppijat työpajoilla (EOT) -hanke keväällä 2007. Hanke oli kolmivuotinen ja kuului RAY:n Oppimisvaikeusohjelmaan. Hankkeen yhteistyötahoina vuonna 2009 toimivat Työvalmennussäätiö Tekevä ja Silta-Valmennusyhdistys ry.

Viimeinen toimintavuosi oli hyvin työn täyteinen. Vuoden aikana valmistui hankkeen tuottama julkaisu Valmennuksessa erilainen oppija, viimeisteltiin koulutusmateriaali ja koulutettiin valtakunnallisesti sekä alueellisesti. Aluetyöntekijät tekivät myös asiakastyötä oppimisvaikeuksisten valmentautujien kanssa. Työvalmennussäätiö Tekevällä asiakastyö liittyi myös oppisopimukseen. Asiakastyön kautta tuli esiin mm. palveluohjaukseen liittyviä haasteita, joiden taustalla ovat eri kuntien ja toimijoiden erilaiset käytännöt. Palveluverkosta saattaa olla vaikeaa löytää riittävän nopeasti oikeanlaista tukea ja ohjausta. Esimerkiksi neuropsykiatrisiin tutkimuksiin pääsy voi olla vaikeaa joko puutteellisen tarjonnan tai vähäisten taloudellisten resurssien vuoksi.

Hankkeen tuottamat materiaalit ja koulutukset

Toimintavuonna julkaistiin Valmennuksessa erilainen oppija – välineitä työ ja yksilövalmennukseen -opaskirja. Se on tarkoitettu työ- ja yksilövalmentajille henkilökohtaiseksi työkirjaksi. Oppaassa käsitellään erilaista oppijuutta, oppimisen vaikeuksia, työ- ja yksilövalmennuksen perusteita sekä valmennustyyliä. Osa opasta ovat hankkeessa kehitetyt valmennustarpeen havainnointi- ja seurantalomakkeet sekä esimerkit hyvistä toimintavoista ja vinkit valmentajalle. Oppaan suunnittelussa on otettu huomioon erilaisten oppijoiden erilaiset tavat sisäistää tekstiä. Tavoitteena oli myös mahdollisimman selkeä rakenne. Julkaisusta otettiin kaksi painosta yhteensä 2500 kappaletta. Opasta tilattiin työpajojen lisäksi runsaasti mm. oppilaitoksiin ja niiden kirjastoihin, vankiloihin, työvoiman palvelukeskuksiin ja oppisopimustoimistoihin. Suuren kysynnän vuoksi oppaan toisen painoksen jakelua rajoitettiin oppilaitoksiin vain kirjastokäyttöön. Oppaan voi myös ladata Valtakunnallisen työpajayhdistyksen Internet-sivuilta.

Toimintavuoden alussa viimeisteltiin Erilainen oppijuus valmennustyössä -koulutusta varten materiaali, jonka pohjalta opaskirja syntyi. Koulutuksissa käytetty materiaali on myös ladattavissa Valtakunnallisen työpajayhdistyksen Internet-sivuilta.

Erilainen oppijuus valmennustyössä -koulutuksia pidettiin 28 kappaletta 17 maakunnassa. Koulutusta tilasivat asiasta kiinnostuneet työpajat, ja niihin osallistui oman henkilöstön lisäksi valmentajia alueen muilta työpajoilta sekä jonkin verran myös sidosryhmien edustajia. Koulutuksen tilaaja vastasi käytännön järjestelyistä paikan päällä ja hanke itse koulutuksesta. Koulutukset olivat erittäin kysytyjä eikä niitä kyetty tarjoamaan kaikille halukkaille. Kaikkiaan koulutuksiin osallistui noin 500 henkilöä. Palaute oli positiivista, ja vastaavia koulutuksia toivottiin järjestettävän jatkossakin.

Erilainen oppijuus valmennustyössä -koulutuksen lisäksi aluetyöntekijät osallistuivat erilaisiin alueellisiin tapaamisiin ja seminaareihin sekä järjestivät koulutuksia oman alueensa valmentautujille. Pirkanmaan alueen työpajatoimijoille järjestettiin Tuettuja opiskelumahdollisuuksia työpajalla -seminaari, johon osallistujat tulivat 13 eri työpajalta sekä yhteistyötahoilta. Hanke järjesti huhtikuussa Valtakunnallisilla työpajapäivillä Tampereella seminaarin erilaisesta oppijuudesta. Seminaariin osallistui oli noin 100 henkilöä.

Tuettu oppisopimus työpajoilla

Erilaiset oppijat työpajoilla -hankkeen yhtenä painopisteenä oli Tuetun oppisopimuksen kehittäminen. Hanke kutsui opetusministeriön tuetun oppisopimuksen rahoitusta saavia toimijoita kahteen verkostotapaamiseen. Verkostotapaamisissa tutustuttiin erilaisiin toimijoihin ja toimintatapoihin mm. työpajoilla, vankilassa ja maahanmuuttajien kanssa työskenneltäessä. Myös tuetun oppisopimuksen määrittelyä työstettiin. Tapaamisissa kävi ilmi, että tuettua oppisopimusta toteutetaan hyvin eri tavoin ja että sillä ei ole selkeää määritelmää. Valtakunnallinen työpajayhdistys haki opetusministeriöltä rahoitusta verkoston koordinointiin ja ylläpitämiseen vuodelle 2010.

Syksyn aikana käynnistettiin työpajoille suunnatun Tuettu oppisopimus työpajoilla -oppaan tuottaminen. Oppaan viimeistely tapahtuu suunnitelmien mukaan keväällä 2010 Työvalmennussäätiö Tekevän ja Valtakunnallisen työpajayhdistyksen yhteistyönä. Oppaan on suunniteltu ilmestyvän verkkojulkaisuna.

Erilaiset oppijat työpajoilla -hankkeen ohjausryhmän muodostivat vuonna 2009 toiminnanjohtaja **Virpi Dufva** ADHD-liitosta (pj.), projektipäällikkö **Seija Haapasalo** Kuntoutussäätiöstä, toimitusjohtaja **Harri Halttunen** Työvalmennussäätiö Tekevästä, opettaja/ryhmäohjaaja **Olli Saari** Silta-Valmennusyhdistys ry:stä, toiminnanjohtaja **Ritva Ulander** Autismsäätiöstä, puheenjohtaja **Airi Valkama** Erilaisten oppijoiden liitosta, kehittämisspäällikkö **Ellen Vogt** Valtakunnallisesta työpajayhdistyksestä (15.10 asti) ja Erilaiset oppijat työpajoilla -hankkeen projektipäällikkö **Karoliina Koskinen**. Asiantuntija-jäsenenä toimi opetusministeriön erityissuunnittelija **Pasi Rentola**.

Ohjausryhmä kokoontui toimintavuoden aikana neljä kertaa. Viimeinen kokoontuminen oli ns. laajennettu ohjausryhmä, johon osallistui myös kansanedustajia. Hanketyöpajojen sisäiset ohjausryhmät kokoontuivat Silta-Valmennusyhdistyksessä neljä ja Tekevällä kolme kertaa.

Palvelutori-hanke

Palvelutori-hanke esittäytyi Kuntamarkkinoilla

Kolmivuotista RAY-rahoitteista Palvelutori-hanketta toteutetaan yhdessä TPY:n jäsenorganisaatioiden kanssa alueellisten verkostojen (ALU) kautta. ALU-verkostoista vastaavat koordinaattorit saavat hankkeesta toimintaansa osarahoituksen. Vuonna 2009 Palvelutorissa työskenteli kahdeksan kuukauden ajan myös verkostokoordinaattori, joka vastasi alueellisten koulutusten ja seminaarien käytännön organisoinnista yhdessä ALU-koordinaattoreiden kanssa.

Palvelutori-hankkeella pyritään vastaamaan palvelurakenteessa tapahtuneiden muutosten tuomiin haasteisiin. Palveluja hankitaan yhä enemmän ostopalveluina, vaihtoehtoiset palvelujen järjestämistavat ja kilpailuttaminen yleistyvät. Hankkeessa analysoidaan, mistä näissä muutoksissa sosiaalisen työllistämisen toimialalla on kyse ja mitä ne eri osapuolilta edellyttävät. Hankkeessa selvitetään, miten toimintatapoja niiden seurauksena tulisi uudistaa, mihin vaikuttamistyötä tulisi suunnata sekä millaista tietoa ja koulutusta työpajakentälle tulee näin ollen tarjota.

Palvelutori-hankkeen päämääränä on kehittää sosiaalisen työllistämisen toimialalla sovellettavaa tilaaja–tuottaja-toimintatapaa. Hankkeessa kerätään käytännön kokemuksia toimintatavasta, nostetaan esille siihen liitettyjä hyötyjä ja haittoja, kiteytetään löydettyjä hyviä käytäntöjä sekä kiinnitetään huomiota kohdattuihin haasteisiin. Palvelutorin tavoitteena on lisätä työpajatoimijoiden tilaaja–tuottaja-toimintatapaan liittyvää tietoutta ja osaamista. Hanke järjestää ALU-verkostoille koulutus- ja seminaaritilaisuuksia sekä tuottaa erilaisia julkaisuja ja koulutusmateriaaleja. Hankkeen tavoitteena on myös rakentaa tilaajien ja tuottajien välistä dialogia ja yhteistä ymmärrystä. Tarkoituksena on yhteisten kehittämistilaisuuksien kautta vahvistaa kokonaisvaltaista näkemystä ja aikaansaada pohja kestäväälle yhteistyölle.

Vuosi 2009 on käsittänyt ALU-verkostojen kanssa työskentelyä, tutkimuksen ja julkaisun valmistamista, niihin pohjautuvien tulosten levittämistä sekä valtakunnallisen kumppanuusfoorumien järjestämistä ja ulkoisen arvioinnin käynnistämistä. Kyse on ollut hankkeen viimeisestä kokonaisesta toimintavuodesta.

Julkaisu ja seminaaripuheenvuoroja

Palvelutorissa tuotettiin julkaisu, 19 itsenäisestä artikkelista koostuva artikkelikokoelma, Yksilön vai talouden ehdoilla? Tilaaja—tuottaja-toimintatapa sosiaalisen työllistämisen kentällä. Julkaisun tarkoituksena on osallistua vaihtoehtoisista palvelujen järjestämistavoista ja tilaaja—tuottaja-toimintatavasta käytävään keskusteluun sekä antaa panoksensa tilaaja—tuottaja-malleja ja sosiaalisen työllistämisen palveluita koskevaan kehittämistyöhön. Kirjoittajakunta koostuu sosiaalisen työllistämisen kentän ja tilaaja—tuottaja-toimintatavan asiantuntijoista.

Käytännön kokemuksiin painottuvissa artikkeleissa käsitellään mm. tilaaja—tuottaja-mallien ja kilpailuttamisen käytäntöjä, niiden tuomia hyötyä ja haasteita sekä kiinnitetään huomiota toiminnan konkreettisiin kipupisteisiin. Julkaisussa esitetään myös runsaasti ratkaisu- ja kehittämisehdotuksia. Julkaisusta otettiin 2000 kappaleen painos, ja sitä on levitetty sekä sosiaalisen työllistämisen kentälle että keskeisille tilaaja- ja kehittäjätahoille.

Palvelutorin projektipäälliköltä on julkaisussa kolme artikkelia, jotka pohjautuvat hankkeessa toteutettuun haastattelututkimukseen. Haastateltavana oli yhteensä 25 työpajatoimijaa/ palveluiden tuottajaa, tilaajaa ja kehittämistehtävissä työskentelevää. Projektipäällikkö on pitänyt tutkimustuloksia ja artikkeleiden johtopäätöksiä levittäviä puheenvuoroja valtakunnallisissa kehittämis- ja tutkimusseminaareissa: Kuntamarkkinoilla 10.9., Sosiaalipolitiikan päivillä 22.10. ja Työelämän tutkimuspäivillä 5.11. Työelämän tutkimuspäivillä esitetty konferenssipaperi julkaistaan myös verkossa päivien konferenssijulkaisussa (helmikuu 2010). Kuntamarkkinoilla TYPY oli näytteilleasettajana Palvelutorin resurssien turvin. Lisäksi projektipäällikkö osallistui Allianssin nuorisovaltuuston palveluidentuottamisen kysymysten ideariihen ja Kelassa käytyyn keskusteluun Kelan standardin kehittämisestä.

Koulutuksia ja kumppanuusfoorumia

Vuonna 2009 Palvelutori toimi seitsemän ALU-verkoston alueella. Työskentelyä jatkettiin Keski-Suomen, Kymenlaakson, Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen verkostojen sekä ruotsinkielisen ULA-verkoston kanssa. Uusina mukaan tulivat Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen verkostot. Lisäksi Palvelutori koordinoi hankkeeseen liittyvää toimintaa Uudenmaan alueella.

Palvelutori järjesti ALU-verkostoille toimijoiden toiveiden ja tarpeiden mukaisesti koulutuksia sekä työkokouksia ja -seminaareja. Palveluiden kuvaamisesta ja tuotteistamisesta koulutuksia pidettiin Keski-Suomen, Kymenlaakson, Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen verkostoissa sekä ruotsinkielisessä ULA-verkostossa. Lisäksi tuotteistamiseen liittyvää prosessiohjausta toteutettiin Pirkanmaan verkostossa. Laatutyön ja STL-mallin työkokouksia ja koulutuksia järjestettiin Varsinais-Suomen verkostossa ja Uudellamaalla. Tilaaja—tuottaja-toimintatapaan ja kilpailuttamiseen liittyviä työseminaareja pidettiin Pohjanmaan verkostossa, ja vaikuttavuuden arvioinnin ja sosiaalisen tilinpidon koulutuksia Keski-Suomen sekä Pohjanmaan verkostoissa. Tilaisuuksia oli yhteensä 14 ja ne kokosivat kokonaisuudessaan noin 220 osallistujaa. Lisäksi Palvelutori oli mukana tukemassa sosiaalisen tilinpidon toteuttamista Silta-Valmennusyhdistyksessä sekä sosiaaliseen tilinpitoon ja kilpailuttamiskokemuksiin liittyvien seminaarien järjestämistä Tampereella. Konsulttituen hyödyntäminen Silta-Valmennuksen kanssa jatkuu, ja hankkeen kautta selvitetään mahdollisuuksia levittää sosiaalista tilinpitoa laajemmin työpajakentälle.

Kumppanuusfoorumia järjestettiin Keski-Suomen, Kymenlaakson, Päijät-Hämeen ja Varsinais-Suomen verkostoissa sekä Uudellamaalla yhteensä 8, ja ne kokosivat osallistujia kaiken kaikkiaan noin 270. Vuoden 2010 puolella hankkeessa jatkavat mukana vielä Keski-Suomen, Kymenlaakson, Pohjanmaan, Varsinais-Suomen verkostot sekä ULA-verkosto ja Uusimaa.

TPY:n perinteinen kehittämispäivä järjestettiin toimintavuonna kaksipäiväisenä Työllistämisen kumppanuusfoorumina Palvelutorin teemoista ja tukemana. Foorumiin kutsuttiin laajasti työpajatoimijoita, sosiaalisen työllistämisen palveluntuottajia, palveluiden rahoittajia- ja tilaajatahoja sekä toimialaan liittyvissä kehittämistehtävissä työskenteleviä. Keskusteluun panostanut, visioita ja uusia avauksia työllistämispalveluiden järjestämiseen, palveluiden tuottamiseen ja sosiaalitalouteen tarjonnut seminaari keräsi noin 170 osallistujaa. TYPY järjestää kehittämispäivät jatkossa samalla rakenteella.

Projektipäällikkö tuotti tutkimukseen ja artikkelikokoelmaan pohjautuvaa tilaaja—tuottaja-toimintatapa käsittelevää ja Pirkanmaan ALU-koordinaattori sosiaaliseen tilinpitoon liittyvää PowerPoint-koulutusmateriaalia. Lisäksi Palvelutorissa vuonna 2008 julkistettu Työkirja työ- ja yksilövalmennuspalveluiden tuotteistamiseen käännettiin ruotsiksi ULA-verkoston toimesta.

Ohjausryhmä

Palvelutorin ohjausryhmä kokoontui vuonna 2009 kolme kertaa. Kevätkaudella ohjausryhmään kuuluivat erityisasiantuntija **Antti Kuopila** Kuntaliitosta (pj), toimitusjohtaja **Jukka Hakola** Rovaniemen Monitoimikeskus-säätiöstä, kehittämisspäälikkö **Tuomas Leinonen** Kumppaniksi ry:stä, työpajaesimies **Tarja Taskinen** Helsingin kaupungin opetusvirastosta, koordinaattori **Sirkku Reponen** Espoon työvoiman palvelukeskuksesta, työ- ja yksilövalmennuspäälikkö **Hannele Liesmäki** Espoon Diakoniasäätiöstä, toimitusjohtaja **Harri Halttunen** Työvalmennussäätiö Tekevästä, työllisyys- ja erityispalvelujen päälikkö **Jaana Lehtinen** Lahden kaupungin nuorisopalveluista, ylitarkastaja **Päivi Haavisto-Vuori** työ- ja elinkeinoministeriöstä, projektipäälikkö **Jukka Rosenblad** Uudenmaan TE-keskuksesta, kehittämisspäälikkö **Ellen Vogt** Valtakunnallisesta työpajayhdistyksestä sekä projektipäälikkö **Reetta Pietikäinen** Valtakunnallisesta työpajayhdistyksestä (siht.). Syyskaudella mukaan tulivat toiminnanjohtaja **Markku Hassinen** Valtakunnallisesta työpajayhdistyksestä, työ- ja yksilövalmennuspääliköt **Jouko Tuikkanen** ja **Jari Kivirinta** Espoon Diakoniasäätiöstä, ja pois jäivät Hannele Liesmäki, Jouko Tuikkanen ja Ellen Vogt.

Vuoden 2009 lopussa käynnistettiin Palvelutorin ulkopuolinen arviointi. Tarjouskilpailun perusteella toteuttajaksi valittiin Kehityspiikki Tutkimus Oy. Arviointi valmistuu maaliskuussa 2010.

Onnistuvat opit - monialaisen yhteistyön juurruttamismalli nuorten tukemiseksi -hanke

Onnistuvat opit -valtakunnallisen jatkohankkeen (2009 – 2011) tavoitteena on vahvistaa monialaista viranomaisyhteistyötä niiden nuorten tukemiseksi, joille nykyiset yhden sektorin palvelut eivät riitä. Hankkeen erityisenä painoarvona on kehittämistyön tulosten juurruttaminen osaksi kuntien kehittyviä peruspalveluita ja normaalia työtä. Kehittämistoiminnan lähtökohtana ovat kuntien ja alueiden tarpeet ja alueilla tehtävä työ perustuu sopimuksellisuuteen. Hanke tukee alueita kehittämisrahoituksella, ohjauksella ja täydennyskoulutusohjelmilla. Onnistuvien oppien toiminta-alue kattaa Lapin, Oulun, Etelä-Suomen sekä Länsi-Suomen läänit, painopisteen ollessa pohjoisissa lääneissä. Hankkeen rahoittajana toimii Lapin lääninhallitus, ja hanke toteutetaan osana Manner-Suomen ESR -ohjelmaa ja sen valtakunnallista osiota.

Hanke käynnistyi helmikuussa 2009 ja sen toteuttajina toimivat Sosiaalikehitys Oy (hallinnoija), Opetusalan koulutuskeskus ja Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. Vuonna 2009 TPY:n resurssina hankkeessa oli yksi päätoiminen ja yksi osa-aikainen työpajakoordinaattori sekä lisäksi allokoitua työaikaa kehittämis- ja talouspääliköiltä. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry:n tehtäväksi hankeconsortiossa on määritelty työpajojen, kuntien ja oppilaitosten välisen yhteistyön käynnistäminen, joustavien opetusratkaisujen kehittäminen sekä työpajatoiminnan laajentaminen ja työpajaverkoston tiivistäminen. Lisäksi TPY osallistuu nuorten ohjaus- ja tukipalveluita tehostavien alueellisten toimenpideohjelmien rakentamiseen, kokonaisuuden koordinointiin sekä kehittämistoiminnan raportointiin yhdessä muiden osatoteuttajien kanssa.

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Onnistuvat opit Pohjois-Suomessa

Onnistuvat opit -hankkeeseen liittyvän työpajatoiminnan kehittämisen painopiste oli vuonna 2009

Lapin läänin alueella. Hanke haluttiin saada käyntiin täydellä teholla ja alueellisten pajatoimijoiden mukaan saamiseen panostettiin voimakkaasti. Kevätkauden aikana Lapin läänin laadittiin kuusi yhteistoimintasopimusta, joista kolme oli sisällöltään tai toimijoiltaan vahvasti työpajavetoisia. Oulun läänin alueella solmittiin kaksi sopimusta, joissa molemmissa allekirjoittajina ovat paikalliset työpajatoimijat.

Vuoden 2009 aikana Lapin läänin alueella tehtiin taustatyötä ja laadittiin paikallisia toimintasuunnitelmia, joiden perusteella kehittämistyötä toteutetaan vuoden 2010 aikana. TYPY:n hankehenkilöstö toimi vuonna 2009 resurssina paikallisessa kehittämistyössä, erityisesti sen sosiaalisen työllistämisen toimialaan liittyvissä sisällöllisissä kysymyksissä. Kuten työpaja-oppilaitosyhteistyössä, työvaltaiseen oppimisympäristöön liittyvä opitun tunnistamisessa eli työpajatoiminnan opinnollistamisessa, alueellisiin oloihin soveltuvan työpajatoiminnan käynnistämässä sekä valmennuksellisen otteen vahvistamisessa. Työpajojen kanssa tehtiin yhteistyötä jalkautumalla. Yksittäisiä työpajoja ja niiden henkilöstöä tuettiin osallistumaan paikallisiin monialaisiin verkostoihin ja pajojen keskinäistä verkostoitumista vahvistettiin läänin alueella. Hankehenkilöstö osallistui alueellisiin prosessiohjauksiin ja tuki paikallisia työpajatoimijoita osallistumaan niin prosessiohjaukseen kuin hankkeen järjestämään täydennyskoulutukseen.

Oulun läänissä Onnistuvat opit -hanke käynnistyi verrattain hitaasti, ja konkreettinen kehitystyö, toiminnan mallinnus sekä juurruttaminen, jäivät pitkälti vuoden 2010 tehtäväksi. Oulun läänissä Onnistuvat opit työssä kehitetään starttipaja-tyyppistä, matalan kynnyksen yksilö- ja ryhmäohjausta tuottavaa valmennustoimintaa sekä syvennetään työpajojen ja oppilaitosten välistä yhteistyötä.

Hankkeen selvitystyöt

Osana Onnistuvat opit -hankkeen valtakunnallista osiota hankkeen aikana valmistuu kaksi työpajatoimintaa koskevaa selvitystyötä. Ensimmäisen selvityksen avulla luodaan työpajapalveluiden maisemakarttaa, selvitetään toiminnan maantieteellisiä katvealueita sekä siitä, millaisia sosiaalisen työllistämisen toimialan palveluita nuorilla on käytössään eri puolilla Suomea. Toisessa kartoituksessa paneudutaan EU:n Köyhyyden ja syrjäytymisen torjunnan teemavuoden mukaisesti selvittämään valmentajien ja nuorten näkemyksiä ja kokemuksia nuorten osallisuudesta sekä sen toteutumisesta työpajatoiminnassa.

Selvitystöiden suunnitelmat valmistuivat loppusyksystä 2009. Maisemakartan laadinta käynnistettiin ja esiin nousi useita pajatoiminnan katvealueita, joista suurimmat ovat Oulun läänissä, Etelä- ja Pohjois-Savossa sekä Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla. Maisemakarttaa pilotoitiin Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueilla tutkimuskysymysten sekä selvitysmetodin tarkentamiseksi.

Verkostoituminen

Keskeisenä toimintatapana Onnistuvat opit -hankkeessa on ollut verkostoitua ja toimia vastaavansisältöisten hankkeiden kumppanina, saavuttaen synergiaetuja ja välttämällä toiminnan päällekkäisyyksiä. Hankehenkilöstö on verkostoitunut sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Vuoden 2009 aikana aktiivista yhteistyötä tehtiin mm. MAST, Monet polut ammattiin, Vaikuttavuutta työpajayhteistyöhön, Uusi väylä ammattiin sekä Nuorta ei jätetä -hankkeiden kanssa. Hankkeiden yhteisinä kiinnostuksen kohteina olivat mm. monialainen yhteistyö niveltävissä, työvaltaiset oppimisympäristöt sekä niissä opitun tunnistaminen ja tunnustaminen.

Startti parempaan elämään -hanke

Hankkeen taustalla on valtioneuvoston periaatepäätös pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmasta 2008 – 2011, joka sisältää asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi Nuorten kansallisen tuetun asumisen hankkeen. Hanke toteutetaan yhdessä valtion, kaupunkien, kirkon, yritysten ja järjestöjen kanssa. Valtakunnallisen työpajayhdistyksen Startti parempaan elämään -hanke kuuluu osana Nuorten kansallisen tuetun asumisen- sateenvarjohankkeeseen, jota koordinoi Nuorisotasuntoliitto ry.

Asunottomien nuorten tarpeet

Kohderyhmän nuorilla on suuri tarve kokonaisvaltaiseen tuettuun asumiseen ja mielekkääseen tekemiseen kaikilla hankkeen kohdepaikkakunnilla. Ne nuoret, joita paja- ja valmennuksen ja etsivän työn tekijät tai paikalliset asumisohjaajat ovat tavoittaneet ja työnsä piiriin saaneet, ovat erilaisten asumisen uhkatekijöiden ulottuvilla ja vaikutuspiirissä. Erityisesti tukea tarvitsevat jälkihuollon 21-vuotiaat nuoret, joilla on suuri vaara jäädä tyhjän päälle lakisääteisen tuen loputtua. Myös eriaikaiset päihdesidonnaiset ja mielen tasapainon ongelmat hankaloittavat nuorten arjen hallintaa sekä mahdollisuuksia itsenäiseen asumiseen.

Opetusministeriö on vuoden 2008 alusta asti rahoittanut pajatoimintaan tiiviisti linkittyvää etsivää nuorisotyötä, tarkoituksena löytää ja kohdata palveluiden ulkopuoliset nuoret. Etsivän työn rooliin perehtyminen, kumppanuuden arvostava rakentaminen ja hyödyntäminen, tuovat nuoren lähelle. Tästä vaiheesta eteenpäin kokonaisvaltaisen, etsivän työotteeseen perustuva osallisuus on saatava koskemaan jokaista toimijaa, läpi koko prosessin. Tämän soisi koskevan myös mahdollisen verkostotiimin ja verkoston lähimpiä osia, joiden kehittyminen ja kasvaminen haasteeseen mahdollistaa vaikuttavuuden kasvun. Muutostyön onnistumiselle, nuoren ponnistuksille ja sietämiselle, tällä on suuri merkitys.

Hankkeessa tehtiin vuoden 2009 aikana valmistelemaa selvitystyötä eri kaupungeissa vierailujen ja neuvottelujen sekä erilaisen dokumentaation keinoin. Tämän työn pohjalta on kutakuinkin selvää, että valmennusta ja nimenomaan lähivalmennusta tulee jatkossa suunnata ulkopuolisuuden ”harmaalle alueelle”, jossa huomattava määrä nuoria ja mm. etsivän nuorisotyön tekijöitä kipeästi tarvitsevat kumppania. Jatkotyöskentely ja looginen selviytymiskanava on avattava ja nuoren mahdollisuudet turvattava. On tehtävä ammatillinen sukellus ulkopuolisuuteen.

Organisaatioiden, valmennuksen kehittämisen ja työntekijöiden kyvykkyyden kasvattamisen kannalta kyseinen sukellus on mahtava mahdollisuus, joskin selkeästi hiukan pelottava sellainen. Tavoitteena on ulkopuolisuuden ymmärtäminen ja sen ilmenemismuotojen peloton tarkastelu, arkianalyysi ja agendalle nostaminen siten, että asianomainen itse tietää ja tiedostaa missä mennään. Jatko onkin vuorovaikutusta, kumppanuutta ja valmennusta.

Yhteistyöhanke ja toimijaroolit

Työpajatoiminnan ja tuetun asumisen yhteistyössä luodaan uusi yhteistyömalli, jossa ovat mukana TPY:n ja valittujen työpajojen lisäksi Nuorisoesuntoliitto ry (NAL) ja liiton valitut paikallisyhdistykset. NAL ja TPY mallintavat asumis- ja starttivalmennuksen yhteistyömallin. Tarkoituksena on tuoda esiin sektorirajat (asuminen, työ- ja opiskelu, vapaa-aika) ylittäviä toimintakäytäntöjä yhteisessä jalostamisessa ja juurruttamisessa. Vuoden 2009 huhtikuusta alkaen on kaupungeissa käynnistetty yhteistyötä ja aloitettu toiminnallisen toteutuksen suunnittelu. Varsinainen toteutus ei kuitenkaan ole edennyt alkuperäisen aikataulun tai oletetun toteuman mukaan. Syksyn aikana saatiin laadittua tavoitteiden mukaiset hankintasopimukset valmennuksen tuottamisesta nuorille ostopalveluna, pajatoimijoiden toimesta. Asumispalveluja tuottavat Nuorisoesuntoliiton toimijat olivat tässä keskeisiä kumppaneita suunnitelman mukaisesti.

Valtakunnallisen työpajayhdistyksen Startti parempaan elämään -hanketta toteutettiin loppuvuodesta 2009 viidellä paikkakunnalla pääasiassa paikallisten työpaja- ja asumistoimijoiden yhteistyönä.

Helsingissä hanketta toteuttaa Helsingin Diakonissalaitos ja sen Vamos-hanke. Nuorten toimintakeskuksessa on syksyn aikana starttivalmennuksessa aloittanut muutama nuori, ja jatkosta on tekeillä on uusi sopimus. Mahdolliseksi jatkopoluksi on suunniteltu Helsingin kaupungin Opetusviraston työpajoja. Omnian työpajoilla Espoossa työskentely on myös aloitettu ja case-prosessin kuvaus on työn alla. Omnian työpajoilla käynnistettiin nuorille starttiryhmä, jossa käsitellään muun muassa elämänhallintaan ja asumiseen liittyviä teemoja. Joensuussa starttivalmennus aloitettiin syksyllä 2009 Josna ry:n ja Nuorisoverstaan yhteistoimintamallilla muutaman nuoren kanssa. Silta-Valmennusyhdistys ry:n ja Tiitun yhteistyömallissa Tampereella

2-3 Tiitun nuoren on suunniteltu aloittavan Silta-Valmennuksen ryhmässä vuoden 2010 alusta. Ryhmässä käsitellään erilaisia elämänhallintaan ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyviä teemoja. Oulussa ovat Osna ja Oulun nuorisoesuntokeskuksen työpajat tehneet jonkin verran yhteistyötä muutamien nuorten kanssa.

Myös Lahden, Vantaan ja Kuopion paikallistoimijoiden kanssa on käyty keskusteluja ja tiedonvaihtoa mahdollisen yhteistyön pohjaksi. Toimintaan näissä kaupungeissa on myös tutustuttu kansallisen hankkeen kanssa yhteistyössä.

Hankkeen päätavoitteet

Päätavoitteita ovat työpajojen ja tuetun asumisen uuden yhteistyömallin kehittäminen ja mallintaminen sekä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukeminen koulutukseen, työllistymään

sekä itsenäiseen asumiseen. Hankkeessa luodaan malli nuorten tukemiseen työpajojen yksilö- ja työvalmentajien ja asumispalveluiden asunisoajien yhteistyössä.

Kokonaisvaltainen tuki tarkoittaa edullista ja tarpeen mukaan tuettua asumista, arjen hallinnan asioiden selvittämistä, kuten nopeaa ratkaisua asumiseen, toimeentulon järjestämistä, toiminnallista sisältöä tasapainottavia toimia, mielenterveys-, päihdeasioiden ratkaisuja, viranomaisasioiden hallintaa ja poliisi- ja ulosottoasioita. Se tarkoittaa myös vapaa-ajan harrastuksiin ohjaamista ja kouluttautumiseen motivoimista. Tavoitteena on myös entistä toimivampi yhteistyö eri viranomaistahojen kesken ulkopuolisuuden kokemuksista kärsivien nuorten kanssa tehtävässä työssä.

Vuoden 2009 toiminnassa ilmeni, että yhteistoimintamallin rakentaminen suhteessa asunnottomuuden ilmiöihin ei suinkaan tarkoita satunnaista yhteistyötä joidenkin yhteisten tapausten pohjalta, vaan tarvitaan jotain selkeästi vaikuttavampaa ja vaativampaa. Nuorten vallitsevan todellisuuden kohtaamiseksi ja vaikuttavan valmennuksen tarjoamiseksi on muodostettava valmennuskumppanuuteen perustuva yhteistoimintamalli.

Vaikuttavuutta työpajayhteistyöhön

Vaikuttavuutta työpajayhteistyöhön (2008-2011) on valtakunnallinen Länsi-Suomen lääninhallituksen rahoittama ESR-hanke, jossa jatketaan Opequal-hankkeessa aloitettua nivelohjauksen toimintamallin kehittämistä sekä ammatillisten opintojen osien siirtämistä työpajoilla tapahtuvaksi. Hankkeen tavoitteena on kehittää vaihtoehtoisia oppimisen väyliä niille nuorille, joille perinteinen luokkamuotoinen ammattiin opiskelu ei sovellu. Kohderyhmänä hankkeessa ovat opintojensa kanssa vaikeuksiin joutuneet sekä nuoret, jotka eivät ole löytäneet jatkopolkua peruskoulun jälkeen.

Valtakunnallinen työpajayhdistys toimii hankkeessa osatoteuttajana. Vuonna 2009 hankkeen koordinoijana toimi Opetusalan koulutuskeskus Opeko ja Bovallius-ammattiopisto Laukaa, Oulun kaupungin nuorisoasiankeskus, Jupiter-säätiö sekä Silta-Valmennusyhdistys ry. TPY:n tehtävänä hankekonsortiossa on hankkeen tulosten levittämiseen ja niiden juurruttamiseen osallistuminen. Vuoden 2009 ajan TPY:n kehittämisspäällikkö toimi hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajana.

Hanke kokosi yhteen syrjäytymisen ehkäisyn ja ammatillisen koulutuksen kehittämisen parissa työskentelevien hankkeiden ja organisaatioiden valtakunnallisen Synergia-verkoston. Verkostoon kuuluu noin 40 aktiivista jäsentä ja se julkaisi TPY:n tuella 9.12.2009 eduskunnan kansalaisinfossa julkilausuman, jossa se vaatii ammatillisen koulutusjärjestelmän rakenteiden rohkeaa kehittämistä ja koulutustakuun laajentamista koskemaan kaikkia. Verkosto painotti, että koulutusjärjestelmää on kehitettävä siten, että se palvelee paremmin tekemällä oppijoita, ja vaikuttaa koulutuksesta syrjäytymisen vähenemiseen ja osaavan työvoiman lisääntymiseen.

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Tapahtumat

Valtakunnalliset työpajapäivät 22.-23.4. Tampereella

Vuoden 2009 Valtakunnalliset työpajapäivät kokosi upeassa kevätssä ennätysmäärän n. 600 osallistujaa Tampere Areenalle. Sisääntuloaulan vilkkaalla tapahtumatorilla ja myyntipisteissä oli tarjolla tietoa, työpajatuotteita ja hyvää tunnelmaa. Päivien järjestelyistä vastasi Silta-valmennusyhdistys ry Pirkanmaan ALU-ryhmä tuella.

TPY:n toiminnanjohtaja **Markku Hassinen** avasi päivät toteamalla, että nyt on aika panostaa pajatoimintaan, ei säästää. Erityisen tärkeänä hän näki yhteistyön kehittämisen oppilaitosten ja yritysten kanssa. Myös kansanedustaja **Jukka Gustafssonin** mielestä koulu yhteistyön ja oppisopimusopiskelu ovat tulevaisuuden trendejä. Tampereen kaupungin tervehdyksen päiville toi apulaispormestari **Kristiina Järvelä**. Mielenterveysseuran puheenjohtaja **Marita Ruohonen** puhui onnesta, mutta myös mielenterveydestä voimavarana, jota voi ja kannattaa kasvattaa varastoon elämän kriisejä varten. Erityisopettaja **Leena Piha** korosti fokuoimista vahvuuksiin oppimisen vaikeuksien kanssa painiskeltaessa.

Kuvat: Tommi Natri

Pajojen kantti kestää

Opetusministeriö nuorisoyksikön päällikkö **Olli Saarela** uskoi puheenvuorossaan pajojen kantin kestävän myös tämän laman. Työpajojen erityisvahvuusiksi hän nimesi yhteisöllisyyden ja työpajoja metodin ”tekemällä oppimisen”. Saarelan mielestä pajat tarjoavat myös maahanmuuttajille aidon yhteisöllisen integroitumisalustan. Työpajojen tulevaisuuden haasteena pitkäaikainen työpajatoiminnan tukija näki strategisen ketteryyden kehittämisen, ja totesi työpajan olevan ”tehokkaimman syrjäytymisen ehkäisemistyön instrumentin”.

Rinnakkaisseminaareista keskityttiin käytännön työkaluihin ja työpajojen arkeen. Erityisesti KT **Annukka Häkämies** vakuutti kuulijansa puhuessaan arjen pienistä työmenetelmistä. Seminaareissa puhuttiin myös erilaisesta oppijuudesta, ammatillisesta kuntoutuksesta ja työhönvalmennuksesta. Pari ”nysselastillista” osallistujia teki kierroksen Tampereen työpajoilla.

Sata-komitean pääsihteerin **Lauri Pelkonen** käsitteli kattavasti komitean tehtäviä ja roolia sekä sosiaaliturvauudistuksen haasteita ja tavoitteita. Ylitarkastaja **Jaana Waldénin** mainion alustuksen teesi ”julkisen sektorin tulee kurottua nuoreen päin eikä nuoren julkiseen sektoriin päin” antoi hyvän pohjan paneelikeskustelulle viranomaistyöstä ja sen lakisäätämistä. Yleisö osallistui aktiivisesti keskusteluun.

Joulukorttien laminointia

Toiseen päivään mahtui myös vapauttavaa naurua. Aamu aloitettiin tampereenkälisillä uutisilla, joissa saivat kuulla kunniansa sekä päivien järjestäjät, julkisuuden henkilöt että turkulaiset, tiätty. ”Työttömyyttä, syrjäytymistä ja kokopäiväpassiivisuutta” vastustavan **Legionateatterin** nuorten esitys taas sai salillisen työpaja-ammattilaisia nauramaan lämpimästi itselleen. Lahjakkaat näyttelijät ”pistivät alta lipan” niin työllistämisen jargonia, työpajatitteleitä kuin työpajojen arkeakin. **Timo Seppälän** kirjoittama ja ohjaama näytelmä on loistava esimerkki tuloksellisen syrjäytymisen ehkäisemistyön moni-ilmeisyydestä.

Ansioituneita palkittiin

Valtakunnallisen työpajayhdistyksen ja Suomen Kuntaliiton jakaman tunnustuspalkinnon saivat tänä vuonna työvalmentaja **Hely Korhonen** Tuoterenskaalta Lahdesta, työpajajohtaja **Marja-Leena Vainio** Kouvolan seudun kuntayhtymästä ja **Oulun kaupungin Nuorisoasiainkeskuksen Nuorten työpajat**.

Ihanko pihalla? - työpajanuorten taide- ja kulttuuritapahtuma 19.-20.5. Vaasassa

Neljäs työpajanuorten oma taide- ja kulttuuri -tapahtuma Ihanko pihalla? järjestettiin toimintavuonna Vaasassa. Kaksipäiväinen tapahtuma kokosi paikalle kolmisensataa taiteentekijää ja taiteesta kiinnostunutta. Sujuvista järjestelyistä vastasi Jupiter-säätiö ALU-verkoston tuella.

Perinteiden mukaisesti tapahtumassa oli esillä kuvataidetta, teatteria mm. teatteri-workshop ja Lahden Dynamon draama-pajan tuotantoa, lyhytelokuvia, videoinstallaatioita, valokuvanäytelyitä, SVEPSin mediapaja, Runojen kaatopaikka, sana- ja kuvataidepiste, lukupiiri, bändejä, rokkikoulu, kädentaitopaja, kierrätystaidetta jne. Paneelissa keskusteltiin taiteesta ja luovuudesta työmenetelmänä pajoilla sekä niiden avulla saavutetuista hyvistä tuloksista. Panelistit mm. Vaasan apulais-kaupunginjohtaja **Kristina Stenman**, teatteri-ilmaisun opettaja **Virpi Koskela** ja sivistys-toimentarkastaja **Erik Häggman** Länsi-Suomen lääninhallituksesta esittivät toiveen saada lisää rahaa taiteen avulla tehtävään valmennustyöhön.

Tapahtuman historian ensimmäisen mөлky- turnauksen voiton vei tamperelaisen Askel-kurssin joukkue. Ihanko pihalla? kiinnosti myös mediaa; palstatilaa se sai niin paikallisessa sanoma- lehdessä, radiossa kuin tv:n alueuutisissakin. Palaute tapahtumasta oli innostunutta ja tapahtuman järjestelyjä kiiteltiin. Osallistujajakin oli paljon eli Ihanko pihalla? -tapahtuma on vakiinnuttanut paikkansa työpajakentällä nuorten kulttuuritapahtumana.

Kuvat: Kalle Lydman

Työllistämisen Kumppanuusfoorumi 23.- 24.11. Helsingissä

TPY:n jokasyksyinen kehittämisspäivä järjestettiin 23.- 24.11. yhdessä Kuntaliiton kanssa kaksipäiväisenä Työllistämisen Kumppanuusfoorumina Helsinki Congress Paasitornissa. Palvelutori-hankkeen teemoihin perustuva seminaari tarjosi visioita ja uusia avauksia työllistämiseen, palvelujen tuottamiseen ja sosiaalitalouteen. Osallistujajoukko oli laaja: mukana oli yli 170 sosiaalisen työllistämisen kentän, kuntien sekä työ- ja elinkeinohallinnon edustajaa.

Foorumissa pohdittiin, millainen tarve työllistämiseen liittyvillä toimijoilla on muuttua, ja miten muutokseen voidaan vastata. Ensimmäisen päivän puheenvuoroissa käsiteltiin käynnissä olevan murroksen yleistä luonnetta ja nähtävissä olevia kehityskulkuja. Professori **Leena Eräsaari** Jyväskylän yliopistosta pohti kolmannen sektorin tulevaisuutta julkispalveluiden murroksessa. Kuntaliiton puheenvuoron käyttivät varatoimitusjohtaja **Timo Kietäväinen** käsitellen ajankohtais-katsauksessaan kuntien avainasemaa palvelujen järjestäjänä sekä erityisasiantuntijat **Erja Lindberg** ja **Antti Kuopila**, jotka pohtivat työllisyyden parantamista palvelurakenteita uudistamalla. Jupiter-säätiön toimitusjohtaja **Helka Linnan** ja uumajalaisen sosiaalisen yrittäjän **Håkan Björkin** aiheena olivat sosiaalinen voitto, eurooppalainen sosiaalitalous ja Ruotsin uudet ratkaisut.

Toisena päivänä puhujat toivat esille uusia konkreettisia malleja ja vahvistumassa olevia toimintatapoja. Paltamon mallin tavoitteesta täys-työllisyydestä kertoi Työvoimayhdistyksen puheenjohtaja **Leila Pölkky-Pieskä** ja tuoreen tulospankkikokeilun tulospäätelmistä pääsihteeri **Lauri Pelkonen** STM:stä ja toimitusjohtaja **Markku Viikari** TyönVuoksi ry:stä. Kunnan ja yleishyödyllisen toimijan yhteistyötä tarkastelivat Kouvolan kaupungin tilaajaohjaaja **Eero Mattila** ja Parik-säätiön toimitusjohtaja **Arto Havo**. Yrittäjyyttä toimialalla pohdittiin useammastakin näkökulmasta; Suomen yhteiskunnallisten yrittäjien SYY ry:n puheenjohtaja **Janne Lemettisen** ja varapuheenjohtaja **Outi Suomen** mielestä yhteiskunnallisella yrittäjyys antaa hyvän syyn yrittää. Spring House Oy:n varatoimitusjohtaja **Anu Karjalainen** kertoi siitä millaista on olla yrityksenä hyvinvointipalvelumarkkinoilla. Työministeriön puheenvuoron käytti hallitusneuvos **Päivi Kerminen**.

Seminaarissa oli varattu runsaasti aikaa vuoropuhelulle. Keskustelua virittivät ja vauhdittivat Voimala-ohjelmasta tutut toimittajat **Marketta Mattila** ja **Raisa Rauhamaa**, ja yhteinen näkemystenvaihto muodostui vilkkaaksi.

Monen mielestä nykyisessä talouden epätasa-painotilanteessa uudet toimintatavat ovat välttämättömiä: tarvitaan kaikkien eri sektoreiden panostusta ja yhteisvastuullista ajattelua. Tarvetta katsottiin olevan etenkin yritysten työllistämiskynnysten madaltamiseen sekä pitkäaikaisten työsuhteiden tarjoamiseen toimenpide- ja työttömyyskierteen sijaan. Lopuksi todettiin, että moninaistuvista toimintamalleista huolimatta yhteinen perustehtävä on säilynyt: tavoitteena on heikossa työmarkkina-asemassa olevien tilanteen parantaminen.

Keskustelulle ja verkostoitumiselle tarjottiin areena myös Kumppanuuskokkeilla. Lahden Dynamon draamapajan nuoret kertoivat esityksensä kautta koskettavasti nuorten arkitodellisuudesta ja kokemusmaailmasta. Ja keskustelu oli vilkasta.

Työllistämisen kumppanuusfoorumi sai kiitosta erityisesti monipuolisista näkökulmista ja laajasta kokonaisuudesta. Hyvien kokemusten kannustamana TPY tulee myös jatkossa järjestämään kehittämisspäivät samalla rakenteella.

Kuvat: Riku-Sakari Kujanen

Kirjan julkistamisseminaari 25.2. Helsingissä

Valtakunnallinen työpajayhdistys ja Silta-Valmennusyhdistys julkaisivat yhteistyössä kirjan *Starttivalmennus - taiteen tekemisen keinoin kohti elämää 25.2.* eduskunnan Pikkuparlamentin kansalaisinfossa järjestetyssä seminaarissa. Kirja on koottu Silta-Valmennusyhdistyksen Starttipaja-hankkeen kokemuksista. Syrjäytymisuhan alla oleville ns. väliinputoajanuorille suunnattu hanke toteutettiin taiteen keinoin ilmaisustarttipajana.

Seminaarin avasi TPY:n puheenjohtaja, kansanedustaja **Outi Alanko-Kahiluoto**. Kirjan esitteli yksi kirjan kirjoittajista, teatteri-ilmaisun opettaja **Virpi Koskela**, jonka mukaan kirjasta nousevat vahvimmin esille hyvät tulokset taiteen käytöstä valmennuksen välineenä sekä vaikeudet löytää rahoitusta tämän tyyppiselle palvelulle osana työpajojen palveluja. Faktoja valmennuksesta kannattavuudesta tilaisuuteen toi kehittämispäällikkö **Tuomas Leinonen** Kumppaniksi ry:stä. Päättäjien paneelissa teemana oli ”mikä maksaa”. Kansanedustajista koostuneen paneelin vetäjänä toimi toiminnanjohtaja **Markku Hassinen**.

”Työttömyyttä, syrjäytymistä ja kokopäiväpassiivisuutta” vastustava Legioonoateatteri esitti oman kannanottonsa teatterin keinoin. Tilaisuus kokosi paikalle innostuneesti keskustelleita työpaja-ammattilaisia, sosiaalisen työllistämisen kentän toimijoita ja päättäjiä.

Starttivalmennuksesta taiteen keinoin –kirjan julkistaminen eduskunnan kansalaisinfossa 25.2. kiinnosti työpajatoimijoita ja päättäjiä

Vaikuttaminen

Valtakunnallisen työpajayhdistyksen vaikuttamistyön tavoitteena on nostaa päättäjien ja median tietoisuuden sosiaalisen työllistämisen kentän toimintaa ja yhdistyksen jäsenorganisaatioiden näkemyksiä. Vaikuttamistyön keinoina ovat mm. lehtiartikkelit ja blogit, asiantuntijaluennot ja pyydetty lausunnot eri aiheista, yhdistyksen omat kannanotot ajankohtaisista aiheista, osallistuminen erilaisiin valmisteleviin monialaisiin työryhmiin, TPY:n järjestämät eri tilaisuudet ja erilaiset vaikuttajien tapaamiset.

Työpajayhdistys julkisti Tampereella työpajapäivillä 22.4.2009 julkilausuman, jossa esitettiin työpajoja uuden motivointipolitiikan moottoreiksi. Julkilausumassa vaadittiin, että valtiolta, vastuuministeriöt ja kunnat yhdessä ryhtyisivät kehittämään uudenlaista motivointipolitiikkaa, jossa työpajojen ja vastaavien organisaatioiden roolia toimijoina vahvistetaan. Julkilausumassa vedottiin työpajojen pitkäaikaiseen kokemukseen työskentelystä työttömien ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien kanssa sekä toimimiseen siltana koulutuksen ja avoimien työmarkkinoiden välillä. TPY vaati, että työpajojen toimintaedellytykset pitää turvata varsinkin laman aikana. Toiminnan lakkauttamiset säästösyistä vain kasvattavat erityispalvelujen kustannuksia laman pitkittyessä.

Yhdistyksen varapuheenjohtaja **Tuomas Leinonen** ja toiminnanjohtaja tapasivat tammikuun alussa valtiosihteeri Ilkka Oksalan. Tapaamisen tarkoituksena oli avata yhdistyksen näkökulmia kuntoutuksen työtoiminnan lakiin, sekä sosiaalisen työllistämisen toimialalla kehitettyihin erilaisiin arviointijärjestelmiin, sekä työpajatoiminnan taloudellisia vaikutuksia kuvaaviin erilaisiin mittareihin.

Toiminnanjohtaja oli rikosseuraamusviraston järjestämässä seminaarissa esittelemässä työpajatoimintaa vankeinhoidon henkilöstölle ja ministeriön virkamiehille 23.9.2009. Hän toimi puheenjohtajana Allianssi ry:n syyskokouksessa 10.11.2009.

TPY:n tietoisuudessa Kuntamarkkinoilla pohdittiin: Kannattaako työvalmennus?

Nuorisolaki

Toimintakauden aikana TPY osallistui aktiivisesti mm. nuorisolain muutoksen valmisteluun. Lain muutoksen taustalla oli halu vakinaistaa etsivä työparitoiminta, sekä vahvistaa työpajojen asemaa myös lainsäädännön kautta. Yksi lainmuutoksen tavoite oli myös säätää monialaisesta viranomaisyhteistyöstä. Vuonna 2009 etsiviä työpajareja oli 56, jotka valtaosin toimivat työpajoilla. Lakiin esitettiin kirjausta, jonka mukaan etsivän työn koordinaattorina toimii kunnissa nimetty viranhaltija ja että etsivän työn palvelut voidaan hankkia tarvittaessa myös järjestöiltä ja muilta paikallisilta toimijoilta. Lakimuutoksen tavoitteena oli, että nuorisolakiin lisätään säännökset paikallisten viranomaisten monialaisesta yhteistyöverkostosta sekä etsivään nuorisotyöhön liittyen säädökset asiakastietojen siirrosta ja luovuttamisesta. Tavoitteena on lakimuutoksen kautta parantaa nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa julkiset palvelut. Samalla tehostettaisiin nuorille tarjottavaa varhaista tukea mm. koulutukseen ja työelämään pääsyn edistämiseksi. TPY osallistui syyskuussa lain valmisteluun liittyvään suulliseen kuulemistilaisuuteen sekä oli kuultavana ja antoi lakimuutukseen liittyvän kirjallisen lausunnon eduskunnan sivistys-valiokunnalle 1.10.2009.

YTY-yhteistyö

Toiminnanjohtaja osallistui toimintavuoden aikana YTY ry: n erilaisiin tilaisuuksiin, kuten palvelutuottajien verkostotapaamiseen 6.10, syysfoorumiin 27.8. ja toiminnanjohtajien verkoston kehittämisseminaariin 19.11.2009. Valtakunnallisen työpajayhdistyksen hallitus teki myös esityksen YTY ry:n syyskokoukselle, että TPY:n toiminnanjohtaja valittaisiin YTY ry:n hallitukseen.

Kuntamarkkinat

Valtakunnallinen työpajayhdistys osallistui Kuntamarkkinoille 9.-10.9.2009. Yhdistyksellä oli Kuntamarkkinoilla oma messuosasto teemaan Palvelutori-hanke ja tilaaja-tuottaja-toimintatapa, sekä kaksi erillistä työpajatoiminnan sisältöihin liittyvää tietoiskua. Kuntamarkkinoilla pidettiin myös TPY: n ja Kuntaliiton yhteinen palveluntuottaja seminaari, joka liittyi RAY: n rahoittamaan Palvelutori hankkeeseen. Seminaarin puheenvuorossa valotettiin työpajakentän kokemuksia tilaaja—tuottaja-toimintavasta, sen vaikutuksista ja kokemuksista. TPY:n oman tietoiskun aiheena oli Kannattaako työvalmennus? Kuntamarkkinoilla julkistettiin myös Palvelutori Hankkeen julkaisu Yksilön vai talouden ehdoilla?

Kuultavana valiokunnissa

Valtakunnalliselta työpajayhdistykseltä pyydettiin lausuntoa valtionalouden tarkastusviraston raporttiin, jossa toimijoilta kysyttiin nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvien toimenpiteiden toteutumisesta. TPY antoi raporttinsa tarkastusvirastolle 19.5.2009.

Eduskunnan työ- ja tasa-arvovaliokunnalle sekä sivistysvaliokunnalle annettiin pyynnöstä lausunnot valtion 2010 talousarvioon syksyllä. Sivistysvaliokunnassa käsiteltiin 19.10.2009 opetusministeriön hallinnonalan budjettia ja työ- ja tasa-arvovaliokunnassa TEM: in toimialaan liittyvää budjettiesitystä.

Sivistysvaliokunnalle lausunnon antanut toiminnanjohtaja **Markku Hassinen** toi esiin työpajayhdistyksen huolen mm. työpajatoiminnan valtion rahoituksen riittämättömyydestä, sekä myös hälyttävästi lisääntyvästä nuorten syrjäytymisestä. Talouskriisin aikana kuntien oma rahallinen panostus pienenee ja vaarana on työpajatoiminnan ja pajojen lakkauttamisia säästösyihin vedoten. Opetusministeriön talousarviossa esitettiin tuntuvaa rahallista lisäystä etsivään työparitoimintaan, jonka TPY näki pajojen kannalta hyvänä asiana. Valtakunnallisesti 56 työpajasta suuri osa toimii työpajoilla ja vuoden 2008 aikana saadut tulokset osoittivat työmuodon tärkeyden sekä työpajayhteistyön merkityksen. Valtakunnallinen työpajayhdistys oli kuultavana sivistysvaliokunnassa myös 4.12.2009, kun valiokunta käsittelee valtioneuvoston selontekoa

maaseutupoliittisesta strategiaa ”Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi”. Yhdistyksen puolesta lausunnon antoi toiminnanjohtaja ja siinä kiinnitettiin huomiota mm. alueellisesti eriarvoistuvaan Suomeen, jossa työpajapalvelujen saanti varsinkin muuttotappiosta kärsivillä alueilla on vaikeaa. Lausunnossa nostettiin työpajapalvelut esiin myös koulutuspalvelujen tuottajina ja oppilaitosten yhteistyökumppaneina. Lausunnossa yhtenä ratkaisuna maaseudun ja harvaanasuttujen alueiden syrjäytymisongelmiin tarjottiin toisen asteen ammatillisten ja muiden oppilaitosten sekä työnantajien yhteistyöllä kehitettävää seinättömien työpajojen ja alueellisten koulutuskeskusten yhteistoiminnan mallia. Seinättömissä pajoissa voidaan tehokkaasti yhdistää aidossa työympäristössä tapahtuva työssäoppiminen työvalmentajan tuella. Ammatillisesta teoriaopetuksesta voisi vastata paikallinen oppilaitos.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kokoukseen 1.10.2009 osallistunut kehittämisspäällikkö **Ellen Vogt** korosti myöskin työpajatoiminnan resurssien riittämätöntä tukea. Työpajojen henkilöstöstä yli 25% on edelleenkin määräraikaisessa työsuhteessa ja monissa kunnissa työpajatoiminnan rahoitusta on vuosien aikana karsittu. TPY esitti työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle, että nuorten työllistämiseen lisätään rahoitusta, työhallinnon palvelut turvataan nuorille sekä työpajojen henkilöstön palkkaukseen osoitetaan tuntuvaa lisärahoitusta.

Valtakunnallinen työpajayhdistys esitti yhdessä Onnistuvat Opit 2 -hankkeen ja Vaikuttavuutta työpajayhteistyöhön -hankkeen kanssa 09.12.09 eduskunnan kansalaisinfossa Synergia-verkoston julkilausuman opetus-, työ- ja elinkeino sekä sosiaali- ja terveysministeriölle. Synergia-verkoston kuuluvat em. hankkeiden koordinaattorit Bovallius-säätiö sekä Opeko, sekä sosiaalisen työllistämisen kentän ja koulutuksen kehittämisen toimijoita. Julkilausumassa vaadittiin ammatillisen koulutusjärjestelmän rakenteiden rohkeaa kehittämistä ja tekemällä oppimisen virallista tunnustamista ja työvaltaisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä. Verkosto painottaa, että koulutusjärjestelmää on kehitettävä siten, että se palvelee paremmin tekemällä oppijoita, ja vaikuttaa koulutuksesta syrjäytymisen vähenemiseen ja osaavan työvoiman lisääntymiseen.

Julkilausuman on jo allekirjoittanut yli 30 kansanedustajaa ja lähes 50 sosiaalisen työllistämisen toimialalla työskentelevää ammattilaista.

Jäsenyydet 2009

Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöjärjestö YTY ry

Pajaverkko-projektin ohjausryhmä

toiminnanjohtaja Markku Hassinen

Nuoret miehet töihin - työryhmä

toiminnanjohtaja Markku Hassinen

kehittämisspäällikkö Ellen Vogt

EU:n nuorisotoimintaohjelman ohjausryhmä

järjestöpäällikkö Saila Aho-Mantila

Move-projektin asiantuntijaryhmä

järjestöpäällikkö Saila Aho-Mantila

Keski-Suomen työpajayhdistys ry:n hallitus

EOT-hankkeen aluetyöntekijä Mervi Sirviö

Työpajakoordinaattori Mari Ahonen-Walker esitteli TPY:n toimintaa Pajaverkko-hankkeen Avoin työpaja –tapahtumassa 1.10 Helsingissä

Tiedotus ja markkinointi

Tiedotus ja markkinointi ovat TPY:n perustoimintaa, jonka tehtävänä on tukea yhdistyksen vaikuttamistyötä sekä jäsen- ja kehittämistoimintaa. Ulkoisen viestinnän tavoitteena on yhdistyksen ja työpajatoiminnan tunnettuuden lisääminen, profiilin nostaminen sekä vaikuttaminen päätöksentekijöihin. Viestinnän ja markkinoinnin avulla vahvistetaan TPY:n imagoa luotettavana asiantuntijana ja aktiivisena toimialan kehittäjänä. Sisäisen viestinnän kohderyhmää ovat jäsenorganisaatiot ja niissä työskentelevät ammattilaiset, mutta myös muut sosiaalisen työllistämisen kentällä toimivat yhteisöt ja organisaatiot. Sisäisen viestinnän tavoitteena on tiedon välittämisen lisäksi yhteisöllisyyden ja me-hengen rakentaminen ja ylläpitäminen.

Alkuvuodesta 2009 yhdistykseen viralliseen logoon liitettiin slogan ”oikeus tekemällä oppimiseen”. Sloganilla haluttiin tuoda esiin työpajamethodi ja korostaa työpajatoiminnan peruseriaa yhdenvertaisuudesta. Uusien verkkosivujen ja uuden tiedonhallintarekisterin rakentaminen saatettiin loppuun toimintavuoden aikana.

PikaPajaInfo

Perinteiset sähköinen jäsen- ja sidosryhmätiedote PikaPajaInfo ja kotisivut www.tpy.fi olivat yhdistyksen tiedotuskanavia myös toimintavuonna. PikaPajaInfo ilmestyi 16 kertaa vuoden aikana ja se postitettiin n. 450 sähköpostiosoitteeseen.

Kotisivut

Rakenteeltaan ja lay outiltan uudistuneet kotisivut avautuivat toukokuun alussa. Uutta sivuilla ovat mm. toiminnanjohtajan ja puheenjohtajan vuorottelevat blogit, joita voi sivulla kommentoida sekä jäsenpajojen yhteystiedot maakunnittain listattuna. Jäsentietojen päivitys on nyt mukautettu verkossa samoin kuin ilmoittautuminen TPY:n järjestämiin tilaisuuksiin. Internet-pohjainen ilmoittautumislomake kerää tiedot suoraan osoiterekisterijärjestelmään, joka otettiin myös käyttöön toimintavuonna. Sivujen sisältöä ja palveluja kehitetään edelleen. Toimintavuonna käyttöön otettavaksi suunniteltujen, käyttäjätunnusten takana olevien extranet-sivujen avaaminen jäsenistölle siirtyi vuodelle 2010.

Työpajatieto

Vuonna 2008 käynnistetty työpajatoiminnan tietopankin rakentaminen saatettiin loppuun toimintavuonna. Uusi Työpajatieto avautui keväällä osoitteessa www.tyopajatieto.fi. Työpajatieto tietopankki esittelee yleisellä tasolla työpaja-toiminnan historiaa, käsitteitä, työpajojen palveluja ja koko sosiaalisen työllistämisen toimialaa sekä ohjaa lisätiedon äärelle erilaisten linkkien kautta. Työpajatiedon tavoitteena on paitsi tiedon jakaminen myös työpajatoiminnan tunnetuksi tekeminen sekä yhteisen ymmärryksen ja yhteisen kielen vahvistaminen toimialalla. Työpajatietoa ylläpitää ja kehittää TPY. Tietopankin kehittämiseen voi osallistua arvioimalla ja kommentoimalla sisältöä verkossa. Työpajatieto on osa Optinet Oy:n Yhdistystieto sivustoa.

Työpajapäivien esite toteutettiin yhteistyössä Tampereen seudun Työllistämisyhdistys Etappi ry:n Mediapajan kanssa. Esitteitä työstettiin myös Työllistämisen Kumppanuusfoorumin markkinointiin sekä Kuntamarkkinoille.

Toimintavuoden aikana julkaistiin tiedotteita, kannanottoja ja lausuntoja, järjestettiin tiedotustilaisuuksia sekä osallistuttiin Kuntamarkkinoille omalla osastolla ja puheenvuoroilla.

Julkaisut

Yhdistyksen julkaisu toiminnan painopiste vuonna 2009 oli hankkeissa tapahtuneen kehittämistyön tulosten julkaisemisessa. Erilaiset oppijat työpajoilla -hankkeessa tuotettiin opaskirja Erilaiset oppijat valmennuksessa ja Palvelutori-hankkeessa artikkelimuotoinen Yksilön vai talouden ehdoilla? -julkaisu. Toimintavuonna käynnistettiin myös yhteisövalmennuksen opaskirjan työstäminen. Kirjan on määrä ilmestyä alkuvuodesta 2010.

Yhteistyössä Silta-Valmennusyhdistys ry:n kanssa julkaistiin keväällä kirja yhdistyksen Starttipaja-hankkeen kokemuksista. Starttivalmennusta taiteen tekemisen keinoin -kirjasta nousevat esiin selkeimmin esiin hyvät tulokset taiteen käytöstä valmennuksen välineenä sekä vaikeudet löytää rahoitusta tämän tyyppiselle toiminnalle osana työpajojen palveluja.

Kaksi suunnitelluista toimintavuoden julkaisuista jäi toteuttamatta: Oppimisen metodia arjen tarinoiden avulla kuvaava Paja-arkea sekä Erilaiset oppijat hankkeessa tuotettavaksi suunniteltu Tuettu oppisopimus työpajoilla -kirjat.

Hallinto

Hallitus

Hallituksen puheenjohtajana toimi kansanedustaja **Outi Alanko-Kahiluoto** ja varapuheenjohtajana kehittämispäällikkö **Tuomas Leinonen** Kumppaniksi ry:stä Kajaanista. Varsinaisia jäseniä vuonna 2009 olivat Vantaan nuorisopalveluiden johtaja **Eija Ahola**, toiminnasta vastaava **Eeva-Liisa Karén** Seita-säätiöstä Sodankylästä, pajajohtaja **Lisbeth Salomonsson-Manninen** Omnia nuorten työpajoilta Espoosta 31.8.2008 asti, toimialapäällikkö **Ensio Sipilä** Tuoterenkkaalta Lahdesta, työpajan esimies **Janne Suomala** Porin kaupungin nuorten työpajoilta sekä urasuunnittelija **Taina Laaksonen** Turun kaupungin nuorten työpaja Fendarista 1.9.2009 lähtien. Alkuvuoden hän oli hallituksen varajäsen. Muita varajäseniä olivat yksilövalmentaja **Joanna Juurakko** Paukun Pajalta Lapualta ja yksilövalmentaja **Tuija Hämäläinen** Joutsan-Muuramen-Petäjaveden työpajoilta
Hallituksen sihteerin tehtävistä vastasi toiminnanjohtaja **Markku Hassinen**.

Hallitus kokoontui 10 kertaa vuoden aikana.

Kevätkokous Tampereella

Yhdistyksen kevätkokous pidettiin Työpajapäivien yhteydessä Tampereella 22.4. 2009. Kokouksessa käsiteltiin ja hyväksyttiin sääntöjen määräämät vuosikertomus ja tilinpäätös. Lisäksi hyväksyttiin julkilausuma, jossa korostettiin työpajojen roolia aktivointipolitiikassa siltana koulutukseen ja työelämään. Julkilausumassa tuotiin esiin myös, että työpajat muodostavat maan kattavan verkoston, joka tarjoaa hyvän pohjan viranomaisten ja työpajojen väliseen yhteistyöhön. Kritiikin kohteena julkilausumassa olivat suomalaisten työllistämisen- ja etuusjärjestelmien joustamattomuus. Kevätkokous vetosi julkilausumassa valtiovallaltaan ja toivoi Suomeen luotavan entistä joustavampia ja asiakasystävällisempiä työmarkkinat. Kokouksen mielestä tulisi myös laatia valtakunnallinen kehittämisohjelma, jossa erilaisten oppimisympäristöjen, työammattitutkintojen, tuettujen oppisopimusmallien ja osatutkintojen kokonaisuutta tutkitaan, kehitetään ja viedään käytäntöön. Kevätkokoukseen osallistui edustajia 31 eri työpajaorganisaatioista.

Syyskokous Helsingissä

Syyskokous pidettiin Helsingissä kongressikeskus Paasitornissa TPY: n valtakunnallisen Työllistämisen kumppanuusfoorumien yhteydessä 23.11.2009. Syyskokouksen tärkeimpinä päätösasioita olivat yhdistyksen puheenjohtajan vaali, erovuoroisten hallituksen jäsenten valinta ja sääntömuutos. Hallitus valmisteli sääntömuutosta vuoden 2009 aikana, ja Patentti- ja rekisterihallitus esitarkasti säännöt kesäkuussa.

Tarkastetut säännöt olivat jäsenistön arvioitavana yhdistyksen kotisivuilla ennen syyskokousta. Yhdistyksen sääntöihin ehdotetut suurimmat muutokset olivat, että organisaatioiden koko tulisi vaikuttamaan tulevaisuudessa yhdistyksen kokouksissa käytettävään äänimäärään sekä että jäsenmaksu porrastettaisiin organisaation suuruuden ja henkilöstön määrän mukaan.

Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin uudelleen kansanedustaja **Outi Alanko-Kahiluoto**. Uusiksi varsinaisiksi hallituksen jäseniksi valittiin urasuunnittelija **Taina Laaksonen** Turun kaupungin nuorten työpaja Fendarista, yksilövalmentaja **Tuija Hämäläinen** Joutsan-Muuramen-Petäjaveden työpajoilta ja yksilövalmentaja **Joanna Juurakko** Paukun pajalta Lapualta. Hallituksen varajäseniksi valittiin toimialajohtaja **Maija Laukkanen** Silta-Valmennusyhdistys ry:stä Tampereelta, toiminnanjohtaja **Sulevi Komulainen** Iisalmen Nuorison Tuki ry:stä ja projektipäällikkö **Virpi Ulmanen** Laptuote-säätiöstä Lappeenrannasta.

Sääntömuutos

Sääntömuutoksista merkittävimmät vaikuttavat TPY:n jäsenten jäsenmaksuun sekä edustukseen ja äänioikeuteen yhdistyksen kokouksissa. Uusien sääntöjen mukaan jäsenmaksu, kokousedustajien määrä sekä äänien määrä porrastetaan jäsenorganisaatioiden suuruuden mukaan. Määrittelyn perusteena käytetään organisaatioiden toimihenkilöiden määrää edellisen kalenterivuoden lopussa.

Toimihenkilöiksi lasketaan suoraan työpajatoimintaan liittyvä hallinnollinen ja ohjaava henkilöstö. Mukaan lasketaan vakituisessa ja määräaikaisessa työsuhteessa olevat, myös projektirahoituksella tai palkkatuella työllistetyt, joiden työajasta vähintään 50 % käytetään työpajatoimintaan. Työpajan johtaja voidaan laskea toimihenkilöihin vaikka hänen työajastaan alle 50 % käytetään varsinaiseen työpajatoimintaan.

Edustajien ja äänien määrä sekä jäsenmaksun suuruus määräytyvät seuraavasti:

- Toimihenkilöitä 1-9 — 1 edustaja, 1 ääni, jäsenmaksu vuonna 2010 150 euroa
- Toimihenkilöitä 10-29 — 2 edustajaa, 2 ääntä, jäsenmaksu vuonna 2010 250 euroa
- Toimihenkilöitä 30 tai yli — 3 edustajaa, 3 ääntä, jäsenmaksu vuonna 2010 300 euroa

Sisäinen kehittäminen

TPY:n sisäisessä kehittämisessä keskityttiin toimintavuoden aikana prosessiorganisaation vahvistamiseen ja prosessien kuvaamiseen. Tavoitteena oli luoda yhdistyksen sisäiselle toiminnalle yhteiset työkalut, joiden avulla prosessien hallinta ja toiminnan kuvaaminen selkeytyvät. Yhdistykselle hankittiin prosessien mittaamiseen, kuvaamiseen ja laatutyön kehittämiseen suunniteltu IMS järjestelmä.

IMS on Internet pohjainen ohjelmakokonaisuus, jossa on erilliset osiot prosessien kuvaamiseen, mittaamiseen, sekä laatukäsikirjan laadintaan. Yhdistyksen johtoryhmän jäsenet ja henkilöstö osallistuivat toimintakauden aikana IMS ohjelman peruskoulutukseen ja johtoryhmä syventyi erillisissä koulutusosioissa kuvaamaan yhdistyksen pääprosesseja, sekä mittareita. Tavoitteena oli myös luoda yhdistyksen toimintakäsikirja, mutta sen laadinta siirtyi vuodelle 2010. IMS järjestelmän kouluttajana toimi IMS Business Solutions Oy. Yhdistyksen muussa sisäisessä kehittämisessä paneuduttiin johtoryhmätyöskentelyn sekä sisäisten kokouskäytäntöjen kehittämiseen.

Henkilöstö

TPY:ssä työskenteli vuonna 2009 kaikkiaan 12 työntekijää, joista kuusi vakituisessa ja kuusi määräaikaisessa työsuhteessa. Erilaiset oppijat työpajalla -hankkeen Tampereen aluetyöntekijä **Anssi Rautiainen** työskenteli Silta-Valmennusyhdistyksen palveluksessa 1.1. — 31.12.2009.

Henkilöstökulut sivukuluineen olivat yhteensä 557 569,08 euroa

Toiminnanjohtaja

Markku Hassinen 1.1. - 31.12.2009

Jäsenprosessi

Saila Aho-Mantila, järjestöpäällikkö 1.1. - 31.12.2009

Koulutus- ja kehittämisprosessi

Ellen Vogt, kehittämispäällikkö 1.1. — 31.10.2009

Outi Hedemäki, yhteisövalmentaja (50%) 1.1. — 31.12.2009

Kehittämishankkeet

Erilaiset oppijat työpajalla

Karoliina Koskinen, projektipäällikkö I.I. – 31.12.2009

Mervi Sirviö, aluetyöntekijä, Jyväskylä I.I. – 31.12.2009

Palvelutori

Reetta Pietikäinen, projektipäällikkö I.I. – 31.12.2009

Nina Nykänen, verkostokoordinaattori 2.2. – 31.10.2009

Startti parempaan elämään

Kari Hilpinen, projektipäällikkö I.4. – 31.12.2009

Onnistuvat opit

Mari Ahonen-Walker, työpajakoordinaattori I.4. – 31.12.2009

Outi Hedemäki, työpajakoordinaattori (50%) I.I. – 31.12.2009

Tiedotusprosessi

Marja Hautaluoma, tiedottaja I.I. – 31.12.2009

Tukiprosessi

Annukka Virtanen, hallinto- ja talouspäällikkö I.I. – 31.12.2009

Talous

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry:n kokonaisrahoitus vuonna 2009 oli 1 075 995 euroa.

Opetusministeriö myönsi yhdistykselle 470 000 euroa valtionavustusta käytettäväksi vuoden 2009 toimintaan. Valtionavustusta käytettiin toiminnanjohtajan, järjestöpäällikön, kehittämispäällikön, tiedottajan, hallinto- ja talouspäällikön sekä yhteisövalmentajan palkkakuluihin, tiedotukseen ja hallintokuluihin. Lisäksi valtionavulla ylläpidettiin TPY:n ALU-verkostoa ja Ihanko Pihalla? tapahtumaa sekä tarjottiin jäsenjärjestöille yhteisövalmennusta.

Opetusministeriön tuki muodosti 43,68% kokonaistuotoista.

TPY:llä oli vuoden 2009 aikana käynnissä kolme omaa RAY:n rahoittamaa kehittämishanketta sekä kaksi ESR -rahoitteista yhteistyöhanketta. RAY:n projektivavustusta käytettiin hankkeisiin yhteensä 377 110 euroa: Erilaiset oppija työpajalla 149 954 euroa, Palvelutori 163 386 euroa ja Startti parempaan elämään 63 770 euroa. ESR-rahoitusta käytettiin hankkeisiin yhteensä 88 928,98 euroa: Onnistuvat Opit 83 725,97 euroa ja Vaikuttavuutta työpajayhteistyöhön 5 203,01 euroa.

Kehittämishankkeisiin saatuja avustuksia käytettiin vuonna 2009 yhteensä 466 038,98 euroa, ja se muodosti 43,31% kokonaistuotoista.

Osallistumismaksuina kerättiin 109 852,50 euroa. Osallistumismaksuilla toteutettiin Valtakunnalliset työpajapäivät, Valtakunnallinen Työllistämisen kumppanuusfoorumi ja koulutuspäiviä.

Jäsenmaksuina kerättiin 24 775 euroa, julkaisumyyntinä 2095,60 euroa ja muina tuottoina 3 232,92 euroa.

Osallistumismaksut ja muu oma tuotto muodostivat 13,1% kokonaistuotoista. Toimintaan käytettiin vuonna 2009 yhteensä 1 053 769,80 euroa. Kulut jakautuivat seuraavasti: jäsenoiminta 203 854,36 euroa (19,35%), hanketoiminta 466 243,60 euroa (44,24%), kehittäminen ja koulutus 116 587,09 euroa (11,06%), tiedotus, vaikuttaminen ja yleishallinto 267 084,75 euroa (25,35%).

Tilikausi oli 22 252,20 euroa ylijäämäinen.

Tuloslaskelma

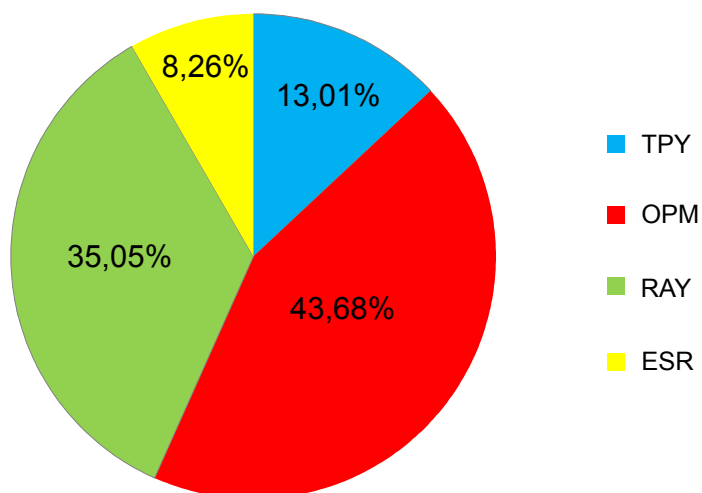
	Tilikausi 2009	Tilikausi 2008
VARSINAINEN TOIMINTA		
Tuotot	579 168,08	635 053,72
Kulut		
Henkilöstökulut	-557 569,08	-452 042,71
Poistot	-1 232,55	-2 517,41
Muut kulut	-494 968,17	-675 331,05
Kulut yhteensä	-1 053 769,80	-1 129 891,17
	-----	-----
Tuotto-/kulujäämä	-474 601,72	-494 837,45
VARAINHANKINTA		
Tuotot	26 826,92	54 994,41
Varainhankinta yhteensä	26 826,92	54 994,41
Tuotto-/kulujäämä	-447 774,80	-439 843,04
YLEISAVUSTUKSET	470 000,00	410 000,00
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	22 225,20	-29 843,04

Tase

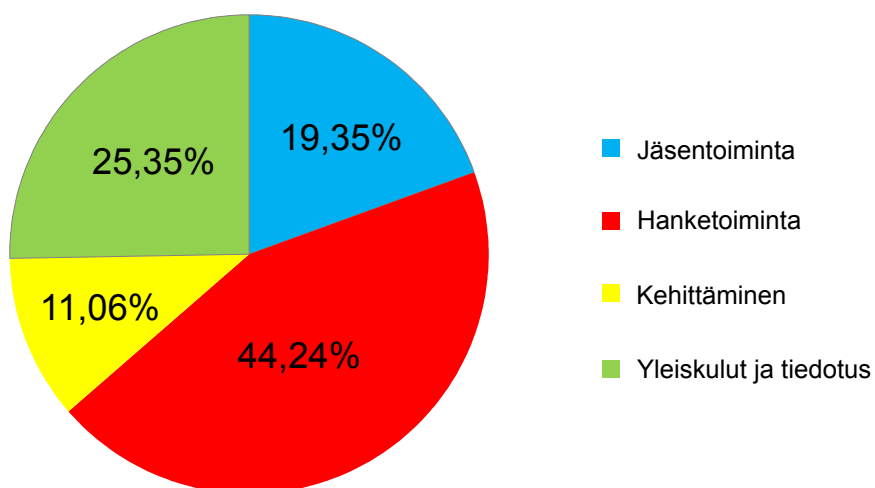
T A S E	11.1.2010	Tilikausi 2009	Tilikausi 2008
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto	3 697,65		4 930,20
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 890,60		1 890,60
Yhteensä	5 588,25		6 820,80
PYSYVÄT VASTAAVAT YHT	5 588,25		6 820,80
	-----		-----
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Saamiset			
Lyhytaikaiset saamiset			
Myyntisaamiset	1 283,50		853,00
Siirtosaamiset	189 272,14		98 618,00
Yhteensä	190 555,64		99 471,00
Rahat ja pankkisaamiset	21 535,60		35 168,92
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHT	212 091,24		134 639,92
	-----		-----
VASTAAVAA	217 679,49		141 460,72

T A S E	11.1.2010	Tilikausi 2009	Tilikausi 2008
VASTATTAVAA			
Ed. tilikausien voitto(tappio).	60 976,07		90 819,11
Tilikauden voitto(tappio)	22 225,20		29 843,04-
	83 201,27		60 976,07
OMA PÄÄOMA	83 201,27		60 976,07
	-----		-----
VIERAS PÄÄOMA			
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Ostovelat	46 784,11		29 004,29
Muut velat	9 215,92		10 189,92
Siirtovelat	78 478,19		41 290,44
Yhteensä	134 478,22		80 484,65
VIERAS PÄÄOMA	134 478,22		80 484,65
	-----		-----
VASTATTAVAA	217 679,49		141 460,72

TULOT 2009

MENOT 2009

KULUERITTELY 2009

